

INFLACIÓ DE CIMERES

Cada cop més sovint els mitjans de comunicació ens porten la notícia de la celebració d'una 'cimera'. Aquest és un fenomen que, per reiteratiu, ens porta a reflexionar. Dia sí, dia no, se celebren a diferents parts del planeta trobades polítiques que són qualificades pels comentaristes com a 'cimeres'. Aquest terme qualificatiu, per analogia, fa pensar en decisions al més alt nivell. Però no en totes les cimeres es prenen decisions, i no en totes les cimeres es reuneixen els màxims dirigents polítics.

Que actualment es reuneixin caps d'Estat o de govern ens sembla quelcom normal, a més a més d'esperançador. Però fa tan sols unes dècades aquests encontres eren poc freqüents, per no dir excepcionals. Al segle passat, per exemple, la possibilitat que el Zar de Rússia, l'Emperador Austro-Húngar, el Kaiser o la mateixa Reina d'Anglaterra es reunissin era gairebé impensable. Si aquest tipus d'encontres es portaven a terme era degut més a factors de protocol que no pas polítics. Els encontres i les decisions es deixaven la majoria de les vegades en mans dels ambaixadors, els quals tenien un paper a l'escena internacional que han anat assumint paulatinament, ara per ara, els caps de govern.

Els diplomàtics han evolucionat cap a unes tasques cada cop més tècniques, deixant el protagonisme i les decisions en mans dels polítics. Això ens porta a considerar les 'cimeres' actuals com un reflexe de la diplomàcia dels nostres dies.

Però no totes les cimeres són d'un mateix nivell, ni tenen el mateix relleu històric. Algunes d'aquestes trobades al més alt nivell serveixen per a prendre decisions amb implicacions planetàries, mentre en altres casos les reunions serveixen tan sols per a la fotografia protocolària.

La intensitat amb la qual els mitjans de comunicació parlen d'aquestes cimeres fa que els beneficis a nivell de política interior no siguin gens despreciables. Sortir de forma reiterada a la premsa o a la televisió tot donant una imatge d'estadista internacional -i més poc abans d'unes eleccions-, és un fet que busca qualsevol líder polític.

Algunes cimeres s'han institucionalitzat: el Consell Europeu, la reunió dels caps d'estats centreamericans, el Pacto Andino..., i a nivell regional, els encontres bilaterals entre nacions veïnes. Altres cimeres, en canvi, no segueixen un calendari planificat. La defunció d'un cap d'Estat o la presa de possessió d'un primer ministre acostumen a donar lloc a cimeres improvisades, molts cops més positives que les institucionalitzades, depenent de la dinàmica internacional del moment.

Tot i això, tenint en compte el perill d'arribar a desvirtualitzar la paraula, atès la inflació de cimeres, s'ha de reconèixer un punt positiu d'aquest tipus de reunions: el foment del diàleg. Potser aquest diàleg no sempre sigui fructífer, però és segur que mai serà negatiu per a la resolució de conflictes.

VI CONFERENCIA ASERCCA

La Association for European Research on Central America and the Caribbean (ASERCCA) és una organització que es va fundar l'any 1985 a La Haya (Holanda), amb l'objectiu d'actuar com a punt de trobada de totes les persones, centres, universitats i altres institucions que treballen a Europa en l'estudi i la investigació sobre Centreamèrica i el Caribe.

Un cop a l'any ASERCCA convoca una reunió on són presentats i debatuts els treballs desenvolupats pels seus membres i convidats. Les anteriors s'han celebrat a Marburg (RFA) al 1986, Roma (Itàlia) al 1987, Amsterdam (Holanda) al 1988 i Aix-en-Provence (França) al 1989.

En aquesta darrera reunió es va acordar celebrar la reunió de l'any 1990 a Barcelona, als locals del CIDOB, del 13 al 15 de setembre, estructurada segons els següents grups de treball:

1. Estudis Regionals: Les Guyanes (Suriname, Guyana, Guyane Françai-

se). Coordinat per Yolande Pizetty, CREAC-IEP, 25, rue Gaston de Saporta. 13625 Aix-en-Provence Cedex (França).

2. Reestructuració Econòmica. Coordinat per Win Pelupessy i Mats Lundhal de la Tilburg University, Hooistraat 14, 5025KE Tilburg (The Netherlands).

3. Les relacions d'Europa amb Amèrica Central i el Caribe (Cooperació, ajuda per al desenvolupament, deute, redefinició geopolítica). Coordinat per:

Daniel Van Euwen,
CREAC-IEP, rue Gaston de Saporta.
13625 Aix-en-Provence Cedex (França).

4. Religions, política i societat. Coordinat per Laënnec Hurbon, 8, rue du Pont Ancien, 78300 Poisy (France); i Renate Rausch, Marburg Universität, Wilhelm Roepke Str. 6k, D-3550 Marburg (RFA).

Donada la petita participació de membres espanyols i les activitats d'A-

SERCCA s'està engegant una crida general per a tractar d'aconseguir un increment. Si hom estigués interessat o conegués d'algú que pogués estar-ho en incorporar-se a un dels grups de treball esmentats anteriorment, haurien de posar-se en contacte el més aviat possible amb les persones responsables.

Per a més informació sobre ASERCCA i la VI Conferència Anual de Barcelona, podeu posar-vos en contacte amb:

Francesc Bayo (CIDOB)
Elisabets, 12
08001 Barcelona
Tel. (93) 3026495
Fax (93) 3022118

Koldo Unceta
HEGOA
Avenida del Ejército, 83
48015 Bilbao
Tel. (94) 4473512
Fax (94) 4473566

35ENA. CONFERÈNCIA DE REPRESENTANTS NACIONALS DE LA UNICEF

La setmana de l'11 al 15 de juny es va celebrar als locals del CIDOB la 35ena Reunió Anual de Comitès Nacionals de la UNICEF.

A aquesta reunió hi van assistir més d'un centenar de delegats, en representació de trenta-tres comitès nacionals. A l'anterior reunió -celebrada a Gènova l'any 1989- va sorgir la recomanació que el Fòrum sobre Desenvolupament del Voluntariat i la 35ena Reunió de Comitès es fessin de manera simultània. Aquest ha estat el primer cop que les

dues reunions se celebren conjuntament.

Aquestes reunions són la manifestació superior de caire administratiu de cooperació entre els comitès nacionals (per a la UNICEF) i la UNICEF.

Entre d'altres funcions destaquen: discutir les qüestions d'interès comú i determinar els objectius conjunts.

rebre informació sobre les polítiques de la UNICEF i discutir-les.

debatre la posta en marxa de les decisions del Consell d'Administració.

Formular recomanacions pel que fa a la cooperació entre la UNICEF i els comitès nacionals.

El dia 14 la reina Sofia va presidir una sessió de treball, ja que des de fa més de deu anys és la presidenta d'honor d'aquest organisme internacional. La reina va ressaltar en la seva intervenció la tasca d'ajuda que desenvolupa la UNICEF, a la qual va animar a continuar la seva labor davant les creixents necessitats d'ajut que té la població infantil del Tercer Món.

DCIDOB

Revista de Relacions i Cooperació Internacional

Subscripció anual (5 números):

1500 ptes.

A partir del número

FORMA DE PAGAMENT:

- Xec nominal
 Domiciliació bancària

Nom i cognoms .....

Carrer .....

Població ..... D.P. .... Tel. .... N.º .....

Data .....

Signatura:

SUBSCRIBCIÓ DCIDOB

Banc o Caixa .....

Adreça .....

Població ..... D. P. ....

Nom del titular .....

Senyor Director:

Prego a vostè que prengui nota de carregar al meu compte/a la meua llibreta oberta/a en aquesta entitat, els rebuts que presentarà CIDOB.

Atentament,
(Signatura)

Signat per .....

Adreça del titular .....

N.º compte/llibreta .....

Que no es tanqui Europa. Potenciar la solidaritat.

ELS NOUS DESAFIAMENTS PER A LES ONG EUROPEES

La reflexió de la XVI Assemblea General de les ONG Europees celebrada l'abril passat es va fixar en l'horitzó de després del 92, per tal que Europa no es tanqui en sí mateixa amb l'Acta Única i amb la nova situació de l'Est. S'han d'estudiar acuradament les conseqüències del Mercat Únic perquè no perjudiquin als països més pobres del Sud, i s'han d'arbitrar mesures especials en favor d'aquests països per evitar-ho. De fet, segons l'últim Informe de la UNICEF, mentre a Polònia i Hongria la mortalitat infantil de menys de 5 anys és de 18/19 per cada mil infants, a Moçambic i a Malí és de 298/297.

L'Assemblea ha deplorat que el Consell de Ministres de finances d'Europa, en aprovar l'ajuda a l'Europa central i de l'est, hagi reduït els augments de recursos per als altres països.

També s'ha vist que encara que la prioritat de les ONG és ajudar a millorar les condicions de vida dels països del Tercer Món, cada vegada més les ONG s'han de preocupar de les polítiques dels estats europeus respecte als immigrants del Tercer Món en els nostres països. S'ha de coordinar més l'acció de les ONG amb l'acció de les organitzacions de refugiats i emigrants. S'ha demanat en l'Assemblea que es cerqui una veritable política europea per a millorar la situació dels refugiats i immigrants.

Les ONG han d'influir més en les decisions de les Institucions.

La principal característica de les ONG per al Desenvolupament continua sent el cooperar sense finalitat de lucre a projectes de desenvolupament a petita escala en el Tercer Món. Però es fa palpable que aquests processos creatius són fràgils i poden quedar desfets amb un cop de ploma de les Institucions que tenen més poder que les ONG. Per això aquestes senten la necessitat d'influir en la presa de decisions al nivell macro-econòmic.

En el discurs introductor de l'Assemblea, la Presidenta del Comitè d'Enllaç entre les Organitzacions No Governamentals i la Comunitat Europea, Ana

Maria Beulink, va insistir en la necessitat d'augmentar la capacitat d'intervenció de les ONG a través de la sensibilització de l'opinió pública i del diàleg polític amb els qui tenen el poder de decisió, assumint naturalment les tensions que això comportarà.

S'ha afirmat també la necessitat de reforçar les organitzacions no governamentals dels països del Sud i que participin a tots els nivells en els plans de desenvolupament, i que s'avanci en una col·laboració "més igual" entre ONG del Nord i ONG del Sud.

ONGD en comptes de ONG solament.

La mateixa presidenta del Comitè d'enllaç ha proposat d'utilitzar la denominació ONGD per qualificar les organitzacions no governamentals dedicades al Tercer Món, per tal de distingir-les d'altres organitzacions no governamentals. Cal veure si prospera la denominació des d'ara. De fet té la seva lògica i pot ajudar a clarificar el discurs sobre les ONG, amb el seu ampli ventall de possibilitats i objectius en una societat democràtica.

ES POSA EN MARXA EL CENTRE PER A LA INTERDEPENDÈNCIA I LA SOLIDARITAT MUNDIAL

El Consell Executiu del Centre per a la Interdependència i la Solidaritat Mundial ha tingut la primera reunió a Lisboa els dies 23 i 24 d'abril. El Centre ofereix una plataforma als grups desitjosos de cooperar a Europa per a sensibilitzar l'opinió pública en les qüestions d'interdependència mundial i de promoure polítiques de solidaritat. El programa de les seves activitats és proposat per un consell consultiu que reuneix parlamentaris, representants d'ONG, de governs i de poders locals. Entre les activitats immediates hi ha la setmana "UN SOL MÓN", organitzada a partir de la iniciativa de televisions europees, una trobada Est-Oest/Nord-Sud a Budapest i la trobada Amèrica Llatina-Europa el novembre vinent a Santiago de Xile.

L'adreça del Centre és:

Palacio das Necessidades, Ministe-

rio de Negocios Estrangeiros.

Responsable: Jos Lemmers
Largo do Rilvas, 1300 Lisboa.
Tel. 351.1. 67 90 81
Fax. 351.1. 67 79 28

NOVA PUBLICACIÓ DE CIDOB

Acaba de sortir la nova publicació preparada per CIDOB i promoguda pel projecte jove de l'Ajuntament de Barcelona, "ABC de la Cooperació Internacional juvenil". És la segona edició, posada al dia i augmentada en alguns apartats, del ABC que es va editar l'any 1987.

La seva presentació especialment dirigida als joves té l'estil d'una guia que de manera breu i directa, en unes 35 pàgines, informa del que cal saber respecte a la Cooperació Internacional: la problemàtica del nostre Món, la cooperació internacional de la ONU, de la Comunitat Europea, de l'Estat Espanyol... Qui són els Cooperants i el voluntariat internacional, els requisits i les possibilitats d'aquests, la Cooperació a Catalunya, les organitzacions i entitats que hi treballen entre nosaltres, els organismes d'ajuda als immigrants i refugiats, els agermanaments de ciutats. La Guia acaba amb una llista bibliogràfica.

Es poden demanar exemplars al CIDOB i al Centre d'Informació i Assessorament per a joves (CIAJ) de l'Ajuntament de Barcelona al c. Avinyó 7.

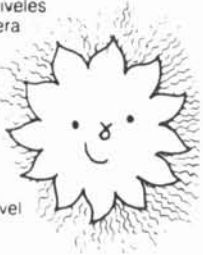
EXPERIÈNCIA INTERCONTINENTAL DE COOPERACIÓ

Un grup de 10 joves catalans procedents de diverses poblacions de Catalunya (Almóster (Tarragona), Barcelona ciutat, L'Hospitalet de Llobregat, Manresa i St. Cugat del Vallès), conjuntament amb joves kenianes, participaran al llarg del mes d'agost d'enguany en un projecte assessorat per la ONG xilena "FUNDACION SOLIDARIA TRABAJO PARA UN HERMANO", que consisteix en acondicionar vivendes per a sectors populars a un barri de Santiago de Chile.

Aquesta iniciativa neix a partir dels contactes iniciats entre l'organització juvenil MÓN SOLIDARI de Barcelona i

CALENTAMIENTO DE LA ATMÓSFERA

- Hacia mediados de la próxima centuria las temperaturas medias del mundo aumentarán entre 1,5 y 2,8 °C. El planeta alcanzará niveles térmicos más altos que en cualquiera de los 120.000 años anteriores.
- La fusión del hielo y la expansión térmica pueden causar la subida del nivel del mar hasta unos 70 cm hacia mediados del próximo siglo, provocando así graves inundaciones en las tierras bajas. Un ascenso de 50 cm del nivel del mar provocaría un desplazamiento del 16 % de la población egipcia y haría desaparecer bajo las aguas a la mayor parte de la República de Maldivas, pues el punto más alto del archipiélago es inferior a dos metros sobre el nivel del mar.

EFEECTO INVERNADERO

Cinco gases son los responsables de gran parte del calentamiento global. Cuanto mayor sea el crecimiento de la población mundial más alto será el calentamiento del planeta.

El **OZONO** de bajo nivel producido por los tubos de escape de los automóviles provoca el 8 % del calentamiento global.

Los **CLOROFUOROCARBONOS** causan el 20 % del calentamiento. Son utilizados en la refrigeración y el aire acondicionado, los aerosoles y en los sistemas de embalaje.

El **ÓXIDO NITROSO** emitido por el humus que se descompone rápidamente después del desmonte de los bosques y de la desintegración de los abonos nitrogenados.

El **METANO** representa un 16 % del efecto total de calentamiento. Dos tercios de las emisiones tienen su origen en la actividad humana. La mitad de éstas son producidas por la descomposición en las tierras de regadío y por el ganado.

El **DIÓXIDO DE CARBONO**, producido por la quema de bosques y el uso de combustibles fósiles, es responsable de la mitad del calentamiento global.

Graphics: Clive Offley

LOS GRANDES CONTAMINADORES

Los países industrializados producen los mayores daños al medio ambiente...

- Los países industrializados consumen los 5/6 de los CFC y los 3/4 de los combustibles fósiles del mundo.
- El mundo industrializado emite a la atmósfera una media de 3,2 toneladas equivalentes de carbón por persona al año, casi cuatro veces el nivel emitido por un residente medio del Tercer Mundo.
- En la región de Katowice, en Polonia, la contaminación ha convertido en incomedible el 90 % de las frutas y hortalizas. En Hungría, una de cada 17 personas muere por efectos de la contaminación.

Pero los países en desarrollo se están aproximando...

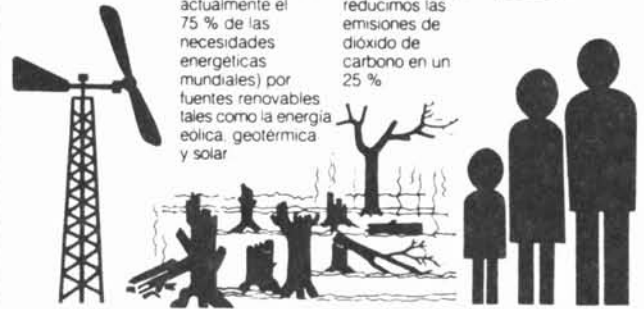
- La producción total de dióxido de carbono originada por la destrucción de los bosques que tiene lugar principalmente en el Tercer Mundo, casi se ha triplicado entre 1950 y 1980-85. Hacia 2025 los países en desarrollo emitirán unos 16.600 millones de toneladas anuales de dióxido de carbono, es decir, el triple del nivel actual.
- Las emisiones de origen industrial en el Tercer Mundo han aumentado unas 16 veces entre 1950 y 1980-85.
- La cifra mundial de automóviles crecerá desde 400 millones en la actualidad a unos 700 millones en los próximos 20 años. La mayor parte de este incremento ocurrirá en los países en desarrollo que ahora solo poseen el 12 % del parque automovilístico mundial.

ALTERNATIVAS

El mantenimiento de alternativas abiertas para el futuro sólo será posible si:

- Consumimos la energía de forma más eficiente
- Sustituimos los combustibles fósiles (que cubren actualmente el 75 % de las necesidades energéticas mundiales) por fuentes renovables tales como la energía eólica, geotérmica y solar
- Detenemos la deforestación y por consiguiente reducimos las emisiones de dióxido de carbono en un 25 %
- Desaceleramos el crecimiento de la población

un membre de la Fundació que va participar en el II Intercanvi amb joves latinoamericans dins del Projecte de Cooperació Internacional Juvenil.

Els inicis de MÓN SOLIDARI, que treballa en el camp de la solidaritat, els podem situar en una primera experiència de camp de treball a un suburbi de Nairobi. Sota el nom de "KENYA'86" els

participants al camp van construir dues aules emprant una tècnica africana de construcció.

Els resultats positius de l'experiència van animar a un grup de joves a organitzar-se com associació i seguir endavant amb el treball iniciat. L'estiu del 87, organitzen a la Granja-Escola "El Collet" de St. Fruitós del Bages, un camp

de treball on hi participen joves keniates del moviment escolta de Kenya. Van construir un garatge i un estable per al bestiar utilitzant la tècnica apresada dels keniates anomenada "Morter Mesch".

El hi desitgem sort en aquesta nova activitat.

Conxita Comamala i España.

EL DECENNI DELS 90 DESPRÉS DEL FRACÀS DEL DECENNI DELS 80 EN ELS PAÏSOS DEL TERCER MÓN

EL PRIMER EPISODI.

En plena xafogor de l'agost del 1982 uns funcionaris mexicans notifiquen al govern dels Estats Units que el seu país no disposa de recursos suficients per a pagar les quantitats que els hi toca satisfer del deute extern en el proper termini. La notícia commou Washington i Wall Street. L'incompliment de Mèxic amenaça el sistema bancari dels Estats Units amb greus repercussions en tot el món. Els funcionaris de Washington cerquen ràpidament una sortida, però l'incident marca el principi d'un gran problema internacional: la crisi del deute.

Com en gairebé tots els problemes, l'actual crisi del deute internacional s'ha anat formant durant un llarg espai de temps. Les causes profundes es troben en l'estructura de l'economia del món modern, basada en les relacions de dependència i desigualtat entre països i regions.

CANVI DE PERCEPCIÓ DEL PROBLEMA

Des del 1982 la crisi del deute més aviat s'ha anat agreujant. Al començament

se li va donar el nom de crisi financera, és a dir, una contracció temporal de la liquidesa, que es podia resoldre mitjançant préstecs de termini curt per a cobrir la manca de fons. Després, la seva persistència va portar a veure-la ja com una crisi més seriosa, com una crisi econòmica. Per a resoldre-la s'han aplicat remeis de reactivació de l'economia dels països deutors i s'han concedit préstecs a llarg termini, condicionats, però, a què es realitzi en els països deutors un "ajust estructural".

Malgrat aquests remeis, en molts països l'economia s'ha mantingut estancada i el deute no ha disminuït. Per això ara s'ha començat a considerar el problema com una crisi política, una crisi que amenaça l'estabilitat política i social de molts països i que requereix unes mesures ben amples i concertades per part de la Comunitat Internacional en el seu conjunt. Així, Javier Pérez de Cuéllar, Secretari General de la ONU, parlant sobre el deute, deia el 27 d'abril del 1989: "l'estabilitat política es veu directament amenaçada. La lluita per aconseguir un nivell de vida millor s'ha traslladat als carrers. Ja s'han produït

moltes morts en els països deutors. Ara és el moment d'adoptar unes mesures correctives".

EL DECENNI PERDUT O LA FRUSTRACIÓ DELS ANYS 1980.

L'any 1971 les Nacions Unides classificaven a 24 països com a menys desenvolupats a causa del baix nivell d'ingressos per càpita i la fragilitat de la seva economia. En el decenni dels 80 cap d'ells ha superat aquesta categoria i entre els 6 països que van baixar a aquesta categoria fins l'any 80, i els 12 que ho han fet del 80 al 88, ara tenim un total de 42 països classificats com d'extrema pobresa.

Mentre els països industrialitzats del Nord s'han alçat de la recessió i disfruten d'un període d'expansió econòmica, i alguns països de l'Àsia meridional i oriental aconseguen taxes de creixement sòlides i millores en el nivell de vida, Amèrica Llatina i Àfrica són les regions del món que no han aconseguit cap recuperació i en alguns aspectes han empitjorat. La distància entre els països del Nord i del Sud, en comptes d'escurçar-se, s'ha fet més gran. Els costos socials de les mesures d'ajustament econòmic no han donat resultats tangibles. En el decenni dels 80 la proporció de les despeses dels governs dedicades a la salut va minvar en la majoria dels països de l'Àfrica subsahariana i en més de la meitat dels d'Amèrica Llatina i el Carib, i en un terç dels països d'Àsia. En els 37 països més pobres del món, les despeses per salut van baixar en un 25% i les d'educació es van reduir a la meitat.

TRÀGIC BALANÇ EN VIDES I ENERGIES HUMANES DEL DECENNI DELS 80.

UNICEF ha descobert com la disminució de despeses per la salut i l'educació han fet augmentar les taxes de mortalitat en els primers anys de vida, els abandonaments de fills entre les famílies pobres, els dèficits en l'escolarització i la formació professional. Des del començament de la crisi ha aug-

EL DECENIO PERDIDO

TASAS DE CRECIMIENTO DEL PRODUCTO PER CÁPITA Y EL INGRESO PER CÁPITA 1981-1988

	Producto interno bruto per cápita		Ingreso per cápita
	1981-1987	1988	1981-1987
Economías de mercado desarrolladas	2,0	3,5	2,4
Estados Unidos	1,7	3,0	1,7
Japón	3,2	5,1	4,2
Europa occidental	1,7	3,4	2,0
URSS y Europa oriental	2,5	3,2	...
Países en desarrollo	1,0	1,0	0,6
Africa	-3,1	-0,7	-3,9
Africa septentrional	1,0	-0,8	0,2
Africa subsahariana	-3,6	-0,7	-4,1
América Latina y el Caribe	-1,0	-1,5	-1,6
Asia meridional	2,1	5,1	2,0
India	2,7	7,3	2,7
Asia sudoriental	6,4	6,5	6,3
China	8,8	10,2	7,8
Hong Kong, Singapur, República de Corea	6,5	8,4	7,4
Asia occidental	-5,5	-1,8	-7,3
Mediterráneo	1,6	2,0	1,5

Fuente: Departamento de las Naciones Unidas de Asuntos Económicos y Sociales Internacionales.

mentat també molt el corrent d'emigracions per trobar treball. Molta gent intenta emigrar del Sud endeutat al Nord creditor.

Els pagesos empobrits lluiten per sobreviure i recorren a l'estratègia de produir els cultius més remuneratius que coneixen: el hashish, l'adormidora i la coca, les matèries primes per elaborar la droga. Encara que ja existia el cultiu abans de la crisi, ara ha augmentat molt abonat per la mateixa crisi.

ELS PROBLEMES DEL MEDI AMBIENT

Les pressions econòmiques exacerbades per la crisi multipliquen els problemes del medi ambient. Hi ha una carrera frenètica des de Costa Rica fins a Malàsia per talar les selves humides amb la finalitat de dedicar la terra a la ramaderia, i la fusta als mobles i paper. Així s'augmenten les exportacions. Però la destrucció de la selva provoca l'efecte hivernacle que afecta tot el planeta. La desforestació pot provocar l'erosió del sòl i l'augment de la penúria d'aliments, la desertificació que farà el planeta menys habitable. En l'aspecte alimentari per primera vegada des de fa quaranta anys la producció mundial va baixar dos anys seguits, el 1987 i el 1988, en unes quantitats importants, reduint les existències en un 17% per

sota de la quantitat que la FAO considera necessària per a la seguretat alimentària mundial.

També els països deutors relaxen o passen per alt el compliment de les normes mínimes ambientals de salut i seguretat amb l'esperança de reduir costos i d'atreure els inversionistes estrangers. La Comunitat Internacional s'adona cada vegada més que el medi ambient mundial s'està deteriorant greument per culpa dels residus i les tècniques de producció dels països rics, com també per la pobresa dels països que exploten excessivament les seves terres per necessitats de supervivència.

NECESSITAT D'UN NOU PLA DE MÉS GRAN COOPERACIÓ MUNDIAL.

Es repetirà en el decenni dels 90 el deplorable balanç que acabem de fer dels anys 80?

Molts experts i agents socials i polítics creuen que no és una fatalitat ja determinada. Pot evitar-se. Per això caldrà que l'alarma creixent que ha creat aquesta situació en els últims temps, es tradueixi en una visió de cooperació política i econòmica internacional renovada i que conduïxi a l'adopció de compromisos i a la realització d'accions concretes, així com de polítiques nacionals més apropiades. Segons Yves Berthelot, Secretari Adjunt de

la Conferència de les Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament (UNCTAD), "els anys del decenni dels 90 han de ser els anys de la reconstrucció, de la reanimació econòmica. En aquests anys s'han de restablir les bases del desenvolupament en les economies dels països del Sud, en particular dels més pobres. Això no es pot fer sense un pla."

En aquest sentit a les Nacions Unides s'està preparant una nova estratègia internacional per al decenni dels 90, que centrarà especialment l'atenció en les dificultats econòmiques i socials més greus dels països en desenvolupament. Se celebraran dues conferències importants en aquest any 1990:

El període extraordinari de sessions de l'Assemblea General de les Nacions Unides, del 23 al 27 d'abril, dedicat a la cooperació econòmica internacional i al problema dels països en desenvolupament;

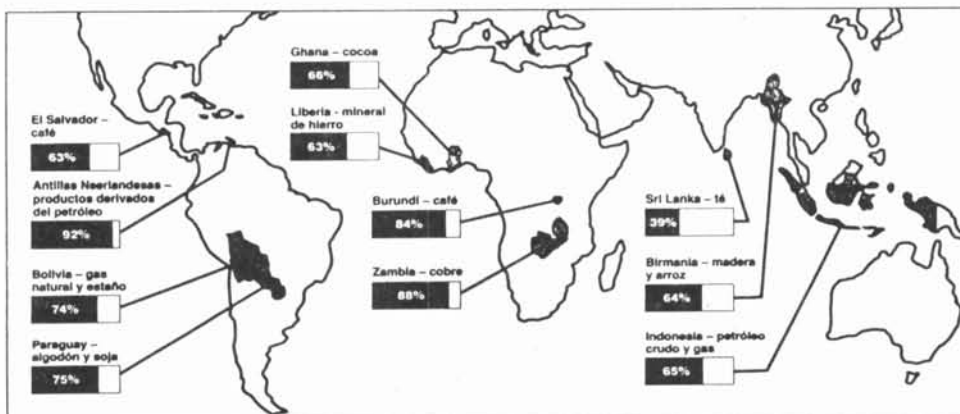
La Segona Conferència de les Nacions Unides sobre els Països Menys Avançats, que se celebrarà a París del 3 al 14 de setembre.

(Resum del Document publicat pel Departament de la Informació de les Nacions Unides amb el títol de la "Crisi del Deute", setembre del 1989)

¿Firma?

DEPENDENCIA EXTREMA

Muchos países en desarrollo dependen de pocos productos básicos para su ingreso de divisas, por ejemplo:

UNA XARXA SUD-NORD DE REFLEXIÓ SOBRE LES CULTURES I EL DESENVOLUPAMENT

L'any 1985 es va organitzar aquesta xarxa de persones expertes en la temàtica i que lluiten arreu del món per a la justícia i els drets de cada poble en les relacions internacionals. Té cèl·lules en un bon nombre de països del món i consta de cinc xarxes continentals. La Coordinació general té el domicili a Brussel·les.

La xarxa és definida pels seus protagonistes com un àmbit de comunicació, de recerca, d'ajuda mútua i d'acció entre persones, grups de base, organismes de desenvolupament (ONG) i universitaris del Sud i del Nord.

Entenen que la pluralitat de cultures autòctones és una font d'alternatives als models de Desenvolupament dominants i creuen que la noció de Desenvolupament està massa tnyida de conceptes materialistes, racionalistes, individualistes i de receptes eurocèntriques. Per això cerquen de prendre's seriosament les cultures de les poblacions de l'hemisferi Sud, és a dir, les seves maneres de considerar el diner, el treball, la gestió, la tècnica i també el sofriment, el benestar, la natura i l'espiritualitat. Creuen que són les arrels culturals i espirituals les que donen sentit al futur i mouen la creativitat i el dinamisme necessaris al veritable Desenvolupament.

En el primer col·loqui que van organitzar a la casa Valdense de Roma, a la tardor de 1988, van posar com a títol: De la Cultura del Desenvolupament vers altres paradigmes? Es preguntaven si l'Economia y el Desenvolupament són nocions culturalment situades a l'Occident i per tant no universals ni universalitzables, per què existeix a l'Occident una tal cultura del Desenvolupament, quines són les arrels d'aquesta necessitat de Desenvolupament.

En el col·loqui s'estava d'acord que sota la cultura del Desenvolupament sovint s'hi amaga una cultura de la dominació occidental sobre el món. Per això alguns rebutjaven del tot la mateixa paraula i concepte de Desenvolupament. Cal canviar de paradigma, afirmaven.

Altres opinaven que hi ha un Desenvolupament que no és dominació sinó creixement. Hi ha un bon Desenvolupa-

ment, encara que és veritat que el terme és ambigu perquè està contaminat per la ideologia dominant.

Segons les perspectives d'alguns africans el diàleg Nord - Sud en aquest tema, com en tot, s'assembla a un joc de màscares. El Nord en porta una de profeta amb una boca enorme i unes dents grosses però unes orelles molt petites, com esguerrades. Es el símbol del Nord que es creu profeta únic que parla sense parar i omple el món de la seva cridòria. No té orelles, però s'anomena el conductor del Món. Davant d'ell el Sud porta una màscara de guineu sense boca però amb unes orelles enormes. Aquesta màscara simbolitza l'enorme gentada dels muts de la història mundial. El Món és conduït per un pilot sense orelles i que l'està conduït a l'abisme. I la nostra trobada s'assembla a una reunió de minusvàlids, l'un sense orelles, l'altre sense boca. Seria bo que l'Occident aprengués a escoltar. No es impossible.

Un brasileny deia que cal desconfiar de les afirmacions en blanc o en negre: Desenvolupament o Cultures. Les coses no són tan simples. Caure en un somni anti-desenvolupament seria desmobilitzador. En la nostra solidaritat com ONG, s'ha de reconèixer la convivència de diferents lògiques. La cultura no és pas un sistema i una totalitat estructurada, sinó més aviat és pluridimensional i oberta, en evolució i conflicte. Des d'Àsia també s'aporta un desig de matisació en la crítica del Desenvolupament. Allí el Desenvolupament, diuen, no ha matat les cultures. Les cultures han estat prou fortes per a modificar el desenvolupament o almenys resistir-lo. El refús del model occidental de desenvolupament és considerat com un fet adquirit. Es tracta de posar-se en un camí militant de vies alternatives de Desenvolupament.

Un representant del Canadà remarca també que no s'han d'amagar els valors positius de la cultura occidental en una crítica massa reduccionista del Desenvolupament. Són els valors de la individualitat i de la socialitat, de l'acció transformadora no necessàriament dominadora i productivista, del poder com relació de forces i el conflicte com a font de

vida i energia. Cal descobrir com es troben les maneres autòctones d'aquests valors en les cultures d'arrels totalment diferents.

La conclusió del col·loqui es va resumir en:

ELS PARTICIPANTS VAN ARRIBAR A UNA VISIÓ MOLT COMUNA DELS PROBLEMES DEL DESENVOLUPAMENT

ICOMPARTIEN LA RESOLUCIÓ DE CERCAR CONJUNTAMENT UNES VIES NOVES PER UNA SOLIDARITAT RECÍPROCAMENT REFORÇADA ENTRE EL NORD I EL SUD.

Es va descobrir que un dels pitjors mals per a la humanitat i per a l'ecologia i un dels més clars fracassos en termes de projectes, és degut a l'imperialisme cultural implícit en la noció dominant de Desenvolupament (desenvolupament-dominació: de sí mateix, de la natura, de l'altre). Es va denunciar una certa Economia Política que amb pretensions d'universal, com una nova religió, tendeix a relegar les cultures humanes a la categoria d'obstacles al Desenvolupament, o a factors negligibles o simples derivats de les forces productives i de les relacions de producció.

El passat mes d'octubre s'ha celebrat el segon col·loqui, aquesta vegada prop de París. El títol del col·loqui era "Cultures i Economia: actituds pràctiques subversives de l'economia dominant". L'objectiu era detectar les pràctiques de resistència a l'economia dominant i reconèixer les formes innovadores de lluita que es produeixen. Cada cultura és rica en alternatives reals o potencials en el camp econòmic per fer front a l'arrogància de l'economia occidental.

ASIA
Mr Siddharta,
INODEP-ASIA,
902 Indiranagar 1 Stg.
Bangalore - 560038
INDIA
Grams : "Samskruti"
Tél : 569370

EUROPA i coordinació internacional
Mme. Edith Sizoo; coordinatrice du Réseau
Mr. Thierry G. Verhelst; coordinateur de recherches
172, Rue Joseph II
B- 1040 Bruxelles

BELGIQUE
Tél: 32/2/230.61.05 Fax: 32/
2/231.14.13 Telex 20718
JESEUR B

AMÉRICA LATINA
S. Rubem C. Fernandes
ISER
C.P. 16011
22221 Rio de Janeiro
R.J. BRASIL
Tél: 285-7085
205-4796

ÀFRICA / PACÍFICO
En vies de constitució

ELS DOS IEMENS S'UNEIXEN EN UN SOL ESTAT

Després de llargues i difícils negociacions els Parlaments de la República Àrab del Iemen i de la República Popular Democràtica del Iemen varen aprovar el passat vint-i-u de maig la unificació. El nord conservador s'uneix al sud marxista per donar lloc a un nou estat que tindrà per capital Sanna. Dotze mil.lions de iemenis són a partir d'ara ciutadans d'un sol estat.

Onze anys després de la Guerra dels Deu Dies, la qual es dugué a terme entre les dues Repúbliques del Iemen, les assemblees parlamentàries a Sanna han ratificat un projecte de constitució que ja s'havia preparat l'any 1981 per una comissió conjunta dels dos governs. Seria el darrer 30 de novembre quan a la cimera d'Aden aquest tema ha tornat a ésser actualitat, per finalment arribar a la fita.

La proclamació de la república iemenita estava prevista pel novembre d'aquest any; s'ha adelantat i és possible que una de las causes sigui la necessitat d'anar per endavant dels enemics de la unitat. A Aden el Parlament ha aprovat el projecte sense problemes. No ha estat així a Sanna, on l'oposició islàmica és el resultat d'importants concessions fetes per ambdues bandes.

Ideologia

El Iemen, dins de la seva etapa de país independent, ha sofert la influència de les ideologies més importants que han tingut predomini dins del Món Àrab: cal dir que la seva etapa de submissió al colonialisme ha tingut una gran importància i per tant, les conseqüències són evidents en les estructures polítiques i socials que s'han desenvolupat en cada una de les parts independents del país.

El corrent ideològic en base a la creació d'una unió àrab entorn Nàsser, en la dècada dels anys cinquanta, ha estat un factor importantíssim pel que fa a la desaparició de la monarquia a Iemen del Nord, encara que això no ha estat inconvenient perquè el conservadurisme de tipus modern que propugnen les monarquies àrabs hagi tingut molta influència en la política que ha practicat.

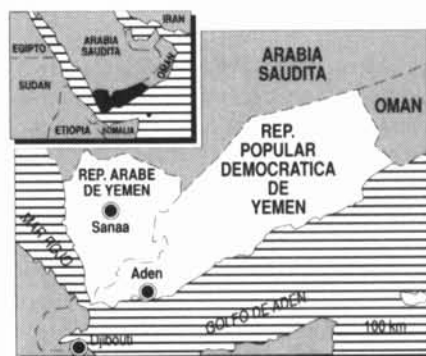
Per altra banda, el moviment nacionalista àrab format pel palestí Habache, que pugna per un ordre polític revolucionari, va incidir d'una manera

decisiva en tota la població obrera del port d'Aden al Iemen del Sud. Les conseqüències del colonialisme en aquest indret són importants. Per una part la divisió definitiva del Iemen en dos països, la creació d'una base obrera militant i explotada; per altra el manteniment d'una estructura política, social i econòmica arcaica; un problema comú pels dos Iemens és el de tenir una estructura tribal molt fragmentada, més al sud que al nord. A tot això cal afegir-hi que des del punt de vista religiós ha estat sempre una constant l'esmentada fragmentació.

Dos sistemes polítics

Els dos Iemens varen iniciar pels anys seixanta una nova etapa que volia ésser un canvi en el seu passat, i per tant, varen haver de recórrer a un nou model polític, i varen haver vacil·lacions al respecte, i s'hi afegí la lluita ideològica, política i militar que s'estava donant al món àrab. Dins d'aquesta situació els dirigents iemenis iniciaven una nova trajectòria sense massa claredat.

En mig de violentes lluites el Iemen del Nord va adoptar una política nasserista que va condicionar la política interna i externa del país en un període que va transcórrer entre els anys 62 i el 67. Un govern fort mobilitzador de la nació per mitjà d'un nacionalisme àrab modernitzat; en política exterior, aquest nasserisme va anar perdent gran part de la seva força i es va prendre una via política més autònoma i adient a les característiques pròpies iemenis. Això va significar una participació més àmplia en el poder dels diversos sectors de la població. La política externa va venir determinada per una relació de pau i d'amistat amb l'Àrabia Saudita, així com els demés països. Pel que fa Iemen del Sud la direcció era en un sentit diferent: les conviccions ja d'inici varen ésser radicals; el terreny de cultiu d'aquesta

va a ésser el port d'Aden. És aquí on l'èlite va prendre consciència a causa de l'explotació sistematitzada de la mà d'obra autòctona pel colonialisme anglès. Per això no pot sorprendre el radicalisme en un país on hi ha una gran massa obrera vivint en una pobresa quasi bé absoluta. És això el que fa que triomfés el corrent radical definitori d'una determinada política. La política interna es basa en el reconeixement de que el poder pertany a la classe treballadora, i en el caràcter col·legiat i representatiu del govern. En el terreny de la política exterior, d'inici hi va haver el propòsit d'expandir el marxisme per la regió; després dels setanta es va practicar una política més tendent a la cooperació sense abandonar el tipus de política interna ni el recolzament dels moviments revolucionaris d'alliberament.

En una regió en la qual la lluita ideològica ha estat sempre acompanyada de la lluita armada i en la que els freqüents cops d'estat en són una de les formes dels enfrontaments armats, i en la que la situació geoestratègica del nou país és de gran importància per la seva proximitat a la ruta del petroli i al corn d'Àfrica, es fa difícil garantir un futur de pau, i més quan les diferències internes són una mostra evident de dos sistemes polítics ben definits.

Enric Crusat de Abaria

BALANÇ DE LES RELACIONS ENTRE ESPANYA I AMÈRICA CENTRAL

La consolidació de la democràcia a Espanya i la integració a l'espai europeu occidental, junt amb les perspectives de resolució del conflicte a Amèrica Central i la disminució de les pressions externes a la zona, situen les relacions exteriors espanyoles amb els països de la regió en un nou pla de normalitat, però amb nous reptes que caldrà afrontar.

Les relacions entre Espanya i Amèrica Central al llarg dels darrers quinze anys han estat altament condicionades per diferents variables, entre les que destaquen les següents: a) l'evolució interna a Espanya des d'una dictadura prou aïllada a una democràcia que pugna per una inserció activa al sistema internacional, b) la inestabilitat de la regió centreamericana motivada pels desequilibris econòmics i polítics dels seus països i c) els factors externs que han afectat negativament a l'equilibri geopolític de la zona.

Malgrat que un període tan llarg com va ser la dictadura franquista fes preveure la possibilitat de canvis i fluctuacions, en un sistema internacional en evolució permanent, les relacions amb Amèrica Central van romandre invariables. Això s'explicaria per dues raons fonamentals: la posició feble del règim en el context internacional -que va de l'aïllament inicial a una inserció passiva mitjançant el Conveni signat amb EE.UU l'any 1953- i la coherència de la política franquista envers la regió, basada en la idea de la solidaritat per l'esència de la Hispanitat.

Obviament, perquè aquesta estratègia funcionés era necessària l'acceptació per part dels governs centreamericans. Aquests, a diferència d'altres governs llatinoamericans (especialment Mèxic) no objectaven aquest discurs ideològic i mantenien bones relacions amb el govern franquista, tret del cas de Costa Rica. La condició de dictadures militars i l'anticomunisme comú facilitava la identificació política. D'altra banda, per les oligarquies locals era més còmode mantenir relacions privilegiades amb Espanya, més llunyana geogràficament i més propera ideològicament, que no pas amb Mèxic, l'altre possible alternativa a l'enorme influència dels EE.UU.

Els orígens de la transició democràtica

Després de la mort del general Franco, s'inicia a Espanya un procés de transició democràtica que facilitava l'apertura cap a l'exterior i a la vegada feia possible replantejar la posició espanyola a l'esfera internacional. En aquesta fase, els successius governs del president Suárez varen assignar un paper preponderant a la relació amb Iberoamèrica, amb la idea d'incrementar el pes específic del nostre país i fer-lo un soci més atractiu de cara a renegociar la relació amb els països del bloc occidental i les seves institucions (OTAN, CEE,...).

La política enfocada a rellançar les relacions d'Espanya amb Amèrica Llatina, per distanciar-se de la retòrica ideològica franquista, s'havia de basar en elements diferents com el respecte als drets humans, la democràcia i la cooperació. Aquesta presència més activa sota plantejaments nous i la relativa eufòria que es vivia en els inicis de la transició democràtica espanyola, van generar unes expectatives desproporcionades sobre el paper que realment podia desenvolupar Espanya.

Això es va posar en evidència, en el cas d'Amèrica Central, quan la regió es va veure altament convulsionada pels processos revolucionaris interns (especialment a Nicaragua i El Salvador), i per les repercussions de la política nord-americana a la zona, enfocada a neutralitzar el triomf sandinista a Nicaragua i propiciar l'estabilitat dels governs dels seus aliats més importants, Hondures i El Salvador.

La manca de definició de la política exterior envers la regió i l'acció relativament autònoma dels diplomàtics espanyols van provocar greus incidents i fluctuacions en les relacions. Les ambaixades espanyoles es van veure

implicades en els conflictes interns en nombrosos casos, el més important d'ells l'assalt i posterior incendi de la cancelleria a Guatemala, al 1980, que va provocar la ruptura de relacions per part d'Espanya.

Pel que fa al recolzament a l'oposició a Nicaragua la posició espanyola anava retardada respecte d'altres països més implicats, com ara Mèxic, Costa Rica o Panamà. Per contra, quan va triomfar la revolució, el govern Suárez va contribuir a apuntalar el règim mitjançant ajut econòmic -especialment amb la renegociació del deute de prop de cinc mil milions de pessetes que tenia amb Espanya el règim de Somoza, dels quals 440 milions es van perdonar- amb la pretensió d'assumir un paper d'intermediari per aconseguir enfortir les posicions més moderades i menys antinord-americanes del sandinisme.

Respecte a El Salvador es va manifestar una ruptura en el consens intern sobre la política a aplicar. Mentre el govern de Calvo Sotelo, més interessat en negociar l'entrada d'Espanya a la CEE i l'OTAN, adoptava una posició més propera a la política nord-americana de recolzament al govern de la Democràcia Cristiana de Duarte, l'oposició socialista i comunista volia adherir Espanya a la declaració de França i Mèxic, feta l'any 1981, que reconeixia al FDR-FMLN com força bel.ligerant amb la qual s'havia de negociar.

Els governs socialistes

L'arribada al poder del PSOE al 1982 feia suposar una implicació més gran i directa en la resolució de la crisi regional, principalment pel paper d'oposició crítica que els socialistes havien mantingut respecte la política anterior dels diferents governs centristes. Així va ser interpretat pels governs centreameri-

LA DRETANITZACIÓ D'AMÈRICA LLATINA

És evident que en el darrer període dels anys vuitanta s'ha produït un retorn a la pràctica de les normes democràtiques en diversos països de l'Amèrica Llatina, tot això combinat amb eleccions més o menys democràtiques, cops d'estat, desaparició de llargues i malaurades dictadures així com intervencions militars externes per tal de reconduir l'esdevenidor polític, social i econòmic envers una direcció ben determinada, és a dir, l'exercici del poder en mans de la dreta.

Han passat quasi bé quaranta anys de la sèrie de dictadures establertes a l'Amèrica Llatina amb la llarga llista de coneguts dictadors tals, entre d'altres, com Perón, Marcos Pérez Jiménez, Castillo Armas, Getulio Vargas i les dinasties dels Somoza i dels Trujillo, per tornar-se a configurar en noves cares però amb les mateixes idees anys després, un cop passats breus períodes democràtics. Tan sols els degans d'aquesta tradició tan practicada en aquest continent, tals com Stroessner i Duvalier, han assolit el poder d'una manera continuada fins els darrers anys de la dècada dels vuitanta. Set països es lliuraren de la segona tanda d'aquest exercici polític tan corrent protagonitzat per personatges tan malauradament coneguts, com Videla i Pinochet, els quals són un exemple puntal d'usurpació de poder.

El panorama que s'observa de la situació política a l'Amèrica Llatina és el d'un acompliment de la democràcia formal, en uns temps en els quals és difícil fer passar gat per llebre i justificar determinades accions que, per altra banda, si es creu necessari, s'empren buscant la justificació que calgui; el darrer cas ens l'ha donat Panamà. És evident que en aquests moments, a simple cop d'ull, tot el continent americà gaudeix d'uns resultats obtinguts a les urnes i per tant, de cara a la visió formal, s'ha practicat la democràcia; altra cosa serà si ens deturem a analitzar cas per cas conjuntament amb els seus antecedents històrics, polítics, econòmics i socials, i serà aleshores quan veurem que el poder resta una vegada més en mans de la dreta, que fins ara l'havia exercit d'una manera, per dir-ho amb franquesa, més matussera. És un New Look; les dictadures fins ara suportades pels pobles de Centre i Sudamèrica no

les vol ningú, ni tan sols els mateixos promotors dels inicis; cal exercir el poder, això sí, amb les aparences que calguin. Uns més d'hora, altres més tard, s'iniciï en una pràctica acurada de la utilització del poder: un seguit de transicions pacífiques, que no ho foren quan es donaren a la inversa; ben al contrari, sols cal recordar els casos de l'Argentina i Xile que s'estan produint aquest darrer any.

Per tant amb la pràctica d'aquesta política s'ha aconseguit fer desaparèixer, treure del poder als governs d'esquerra sensibles a la problemàtica que envaeix el continent amb totes les seves conseqüències, menar una lluita ferotge per part dels dictadors de torn envers els moviments polítics reivindicatius populars i perquè no, i d'això tenim exemples, tornar a la "democràcia" de la mateixa mà d'alguns que en el seu moments, des del terreny polític, varen donar suport als moviments colpistes; les formes han sigut ben diverses, però en totes s'amaga una constant: el manteniment del poder d'una classe política, social, econòmica, que vol continuar tenint a les seves mans - d'una manera més civilitzada - el que no vol deixar escapar.

Els moviments populars desenvolupats els anys seixanta feren reaccionar les classes poderoses que sota excuses de tot tipus financeren i es pronunciarren per la seva desaparició; aquesta solució violenta es materialitza en un cost molt elevat de vides humanes i, en conseqüència, tingué i té encara implicacions que ha deixat a un cert nombre de països en un estat de debilitat interna pel que fa a la seva consciència alliberadora, i ha traslladat l'esforç dels moviments populars a la conquesta dels bens formals més immediats; tot i així, amb una lluita difícil i molt costosa. Vegi's com exemple Xile, l'Argentina,

Brasil, que amb el retorn dels drets de vot hom pot creure que s'ha arribat a termini, i no és així; s'ha perdut l'avenç social que s'obtingué en altres etapes i fins i tot part de la consciència que menava a l'obtenció dels drets més fonamentals, que ara han passat a segon terme.

La feina està feta: han sigut quasi bé vint anys de treball dur per ambdues bandes; en aquests moments tenim un continent democratitzat, i encara en alguns casos hi ha algú que malgrat els seus inicis polítics es pot vanagloriar d'ésser alliberador del que ell va ajudar a iniciar. La classe política n'ha sigut protagonista: tots els sectors econòmics i l'església, amb totes les seves contradiccions, ara conciliadora, ara forçant la caiguda de les forces de l'esquerra a la recerca del sistema de la que n'és inherent, i per consegüent, la força que està i ha estat al servei dels poders tradicionals: l'exèrcit.

Brasil, Xile i d'altres

Un vicepresident que ha actuat com a braç polític de la dictadura dels militars i que ademés s'oposa a l'elecció directa del president de la república, per una casual enfermetat i mort del president electe, passa a ésser president abans que el titular pugui fer ús de les seves prerrogatives; és un habil joc en el que es perpetua el poder del cantó que convé, i no és que el president difunt n'estés net de concommitàncies ben clares amb el Getulisme. En aquest cas el Brasil ens dona una clara lliçó de joc malabar.

Ningú se'n recorda del recolzament de la democràcia cristiana al cop d'estat del general Pinochet; ha tingut setze anys per meditar i empenedir-se, i a través d'un cop militar i posteriorment legalitzat amb unes eleccions democràtiques, aquí no ha passat res; el que sí

que succeeix és que al Paraguai el 97% de les terres pertanyen a un 3% de propietaris: més que una solució política a tants anys de dictadura és un recanvi per continuar dins una línia més factible des del punt de vista formal, un canvi dins de la mateixa família que no ha sigut gassiva en declaracions prou entenedores: "prefereixo recuperar els bens robats a l'Estat que detenir els delinqüents": si tornen el que han robat, "Borrón y cuenta nueva". Aquesta és una mostra de la manera d'acabar tranquilament amb tot un passat.

On s'han produït processos judicials contra els dictadors no ha calgut gaire temps -des del poder- per donar sortida a la incomoditat que plantejava el reconeixement dels crims i l'acompliment de les penes establertes, i per tant s'ha procedit a l'aplicació del indult malgrat l'oposició popular.

Cal dir que res hauria de venir-nos de nou: la història d'aquest continent n'està plagada de fets com els esmentats. Una presentació de la casuística més definitiva ens porta a no deixar en el tinter el cas de Balaguer a Dominicana, que ha continuat practicant la seva activitat iniciada ja en l'època de Trujillo, del qual ell en va ésser peó i fins i tot a través dels anys i gràcies a la falta de memòria o, potser a un concepte distorsionat del que és democràcia, ostenta el poder en diverses legislatures com a garant de la transició i representant legal del poble.

Cal no oblidar tampoc que s'estan establint certs tipus d'aliances que podríem dir, anti-natura, però evidents dins de la contextura en certs moments surrealista del continent; el cas de Jaime Paz, que arriba a la presidència aliat amb l'antic dictador Hugo Banzer n'és un de prou clar. Caldria donar un cop d'ull a anteriors etapes de la història de Bolívia per veure realment què significa el que està succeint actualment i podríem dir, crec que amb cert fonament, que enlloc és més clar que, sense limitar-se a un país en concret, aquest continent està dominat per minories molt delimitades que en cada situació deter-

minada ocupen el lloc que els correspon en funció de les necessitats del moment.

Centreamèrica i Sudamèrica són un conjunt de països amb grans diferències ètniques, socials i de desenvolupament; no es pot agafar en bloc. Hi ha clares divisions regionals que estableixen una determinada idiosincràsia; des del punt de vista ètnic, està clar que a mesura que ens desplaçem de l'oest a l'est el caràcter indi cada vegada es fa més evident i també el nivell de pobresa, que no cal confondre amb la mala administració, ja que des d'una Veneçuela rica en productes petrolífers, per exemple, això sí, mal administrada econòmicament i per tant, amb un desenvolupament gens harmònic, des d'un Brasil convertit en l'octava potència econòmica del món amb un alt grau de riquesa natural però a la vegada asfixiat pel deute extern, a una Bolívia amb greus problemes socials i econòmics i amb una regió minera que avui dia es pot dir que ha deixat d'ésser florent, hi ha diferències clares. El cas de Paraguai és indicatiu: amb una població més

índia que blanca i amb un grau molt baix d'industrialització, ha estat en mans d'una dictadura durant trenta-cinc anys i ha tingut dins del continent un protagonisme quasi bé nul.

El que els darrers mesos hagin desaparegut les últimes dictadures no vol dir que l'horitzó s'hagi aclarit: comença una nova etapa? Qui sap. El que és clar és la dretanització en la política de la regió en virtut dels resultats electorals o dels cops d'estat i invasions. Els moviments guerrillers són presents arreu principalment a Centreamèrica, en alguns indrets més forts, en altres incipients, però amb un sentit de canvi més real que el que s'està duent a terme. Una nova etapa que no vol dir que sigui d'estabilització; és palès l'esclat de moviments populars organitzats o no davant la gran misèria que s'està desenvolupant, que no és gens factible que sigui resolta positivament des dels punts de vista polítics que estan ostentant el poder.

Enric Crusat de Abaria

¿EN QUÉ PUEDE BENEFICIAR AL PUEBLO LA MUERTE DE INOCENTES?

El gobierno israelí se ha radicalizado y endurecido sus posturas cerradas respecto al diálogo con Palestina y la represión de la Intifada ha recrudecido. El protector de Israel, Estados Unidos, ha transigido en dialogar con la organización para la liberación de Palestina, mientras esta insiste en que la paz se puede conseguir por vía de la negociación. Uno de sus portavoces, Marwan Tahbub, ex-representante de la organización en Méjico y Nicaragua, nos explica esta postura a la luz de los cambios acontecidos en el mundo.

P.- ¿Se podría decir que hechos como el reconocimiento del Estado de Israel, o la proclamación del Palestino indican que vuestro pueblo va aceptando alguna salida similar a la propuesta por las Naciones Unidas en 1947?

R.- Efectivamente, así es. Pero cabe señalar que la OLP ha insistido constantemente en una solución basada en las resoluciones de las NN.UU. como un todo. Lógicamente esto incluye la resolución de partición de Palestina de 1947, que como tal, forma la base jurídica del reconocimiento de Israel por parte de la comunidad internacional y define tanto la extensión como las fronteras de Israel y del que debería ser el Estado de Palestina. A Israel le correspondería el 54% del territorio, pero ocupó el 77% en 1948. Con todo, la OLP ha mantenido una posición transigente y razonable. Reclama la retirada israelí de los territorios ocupados en 1967, dejando el restante 23% -considerado ilegalmente como parte de Israel- para las futuras negociaciones.

A casi dos años de la iniciativa de paz palestina, los tambores de la guerra están sonando más que nunca. El último gobierno de Shamir, de signo derechista y fundamentalista, no refleja ninguna vacilación en exponer su programa: No a la negociación. No al principio de "intercambiar territorios por paz". Concentrar los recursos de Israel en la absorción de los millones de judíos soviéticos y negarse a garantizar la no colonización de los territorios ocupados (5.500 kilómetros cuadrados y dos millones de habitantes palestinos). Es decir que para colonizar estos territorios, es forzoso desalojar a sus actuales habitantes y, obviamente, estos no accede-

rán voluntariamente. De este modo la guerra se hace inevitable. Con todo lo amenazante que se presenta este programa de gobierno, lo más peligroso es lo que no declara: la opción de la patria alternativa para los palestinos, que sería Jordania, según la definición del grupo de Sharon, entre otros que participan en el Gobierno. Dicho de otro modo, las autoridades israelíes actuales están preparándose para la guerra, y no para la paz. Esto es lo implícito en el programa de este Gobierno.

P.- Aparentemente, el primer paso indispensable para la paz se dará cuando las autoridades israelíes acepten dialogar con la OLP. ¿Qué posibilidades existen de concretar esto, y cómo pueden incidir en este sentido los países europeos?

R.- Como decía antes, está claro que el actual gobierno de Shamir no está dispuesto a dialogar de ningún modo, ni con la OLP ni con una "delegación palestina". Ha dejado bien claro que no acepta el diálogo palestino-israelí propuesto por el Secretario de Estado norteamericano James Baker.

El peligro de un estallido bélico, emanante del programa del Gobierno israelí, no es ninguna hipótesis, sino algo bastante real. No será como las anteriores guerras que fueron devastadoras, con ambos contendientes utilizando lo más sofisticado en armas. Pero la reciente adquisición y acumulación de armas de destrucción masiva, tanto nucleares como químicas, biológicas y balísticas, harán que la próxima sea la guerra más destructiva que haya conocido la región.

Así, se está aún muy lejos de este deseado diálogo. Y no se trata de que Europa pueda incidir a favor del diálogo

palestino-israelí, sino que debe hacerlo por su responsabilidad histórica en el conflicto, como contribución a la Paz y sobre todo como contribución a su propia seguridad.

La incidencia de Europa tiene que dirigirse a actuar en dos niveles: el israelí, en cuanto a medidas por tomar, en lo económico y lo político, aunque ello tenga que implicar medidas sancionadoras al estilo de las que se tomaron con respecto a África del Sur y que demostraron su eficacia. Vale la pena sancionar por dos finalidades: evitar una próxima guerra que será tremendamente destructiva, y presionar a Israel para encaminarse en el sendero del diálogo y la paz. En cierto modo sería como salvar el futuro de Israel del actual Israel.

P.- ¿Cómo imagina, en el futuro, una tierra en que palestinos e israelíes convivan en paz, y en qué cambiaría la existencia de una situación semejante la realidad del Mundo Árabe?

R.- El cambio que se produciría afectaría no sólo al Mundo Árabe, sino también al Mediterráneo y a Europa entre otras regiones.

La convivencia palestino-israelí, de entrada, abriría el camino a una negociación global para el desarme nuclear, químico, biológico y balístico que se ha ido acumulando en la región en las últimas décadas con una capacidad de destrucción de alcance superior a las dimensiones de nuestra región. Ello sería una enorme contribución a la paz del mundo.

La concepción palestina de convivencia implicaría fronteras abiertas. Se contempla también la posibilidad de relaciones confederales o federales que

puedan abarcar a Palestina y Jordania, y hay quien cree que ampliarlas a Israel sería muy positivo para todos, permitiendo avanzar en el proceso de integración regional que se refleja en la formación de dos bloques: el Consejo de Cooperación de los países del Golfo y el Consejo de Cooperación de los países árabes, éste último formado por Egipto, Jordania, Yemen (unificada) e Irak.

Ello implicaría la liberación de los enormes recursos dedicados al esfuerzo bélico, para encauzarlos hacia el desarrollo tanto individual de cada país como regional. Huelga mencionar la estabilidad política que se alcanzaría a través de esta convivencia, que es condición indispensable para todo desarrollo ulterior.

P.- Dejando de lado el veto norteamericano a la presencia de la ONU en Gaza y Cisjordania, ¿considera que ha mejorado la actitud estadounidense hacia el Estado Palestino?

R.- Ciertamente hay un cambio en la actitud de EE.UU. hacia el pueblo palestino. Pero hay que entender con claridad este cambio. Israel ha sido una pieza clave para EE.UU. y su política global y regional. Hay que tener en cuenta el papel jugado por Israel en el continente africano durante la década del 60, especialmente con Africa del Sur, y su rol eficaz en apoyar, en nombre de EE.UU., las dictaduras de América Latina y las del sudeste Asiático. Y no podemos obviar el papel que juega Israel en nuestra región a favor de los intereses de EE.UU. y como una de las partes más militantes del anticomunismo.

La extensión gradual de los conceptos aperturistas -un acercamiento a la democracia por parte de los países en desarrollo- en los tres continentes -Africa, América Latina y Asia-, conjuntamente con la apertura del Este y la caída de los muros, hacen que Israel pierda su importancia estratégica para EE.UU., sin dejar de ser una pieza en el sistema político que el coloso norteamericano se empeña en mantener.

Israel ya no es tan necesario para triangular armas o acciones político-militares de contrainsurgencia, etcétera. Pero sigue siendo un aliado de EE.UU., con quien mantiene un Acuerdo de Cooperación Estratégica, y del que recibe una alta tecnología militar, a través de su participación en el proyecto de la Guerra de las Galaxias. Así, para Estados Unidos el precio de Israel se ha devaluado, y más con el agravante de la política intransigente de Shamir, que conduce a que ambas partes se enfrenten, por primera vez, en una contradic-

ción de intereses.

Nosotros, la OLP, aspiramos a que esta coyuntura, así como la política moderada y en pro de la paz que seguimos, puedan hacer entender a EE.UU. que la estabilidad y la paz en la región dependen de su propia política. El mantenimiento de una postura totalmente favorable a la intransigencia de Israel es un camino que nos conduce a todos hacia el desastre. En cambio una actitud comprensiva de las aspiraciones de autodeterminación y de rechazo a la ocupación del pueblo palestino puede fundamentar una nueva era de estabilidad, justicia y paz en una región que desde hace décadas se ha caracterizado por su conflictividad.

P.- ¿La Perestroika en la URSS y los cambios en Europa del Este condicionan las relaciones internacionales de la OLP?

R.- El avance de los valores de Libertad y Democracia en el Este coincide con las aspiraciones palestinas de Libertad, Autodeterminación y Democracia. El reinicio de relaciones entre los países del Este e Israel iba a suponer un cierto enfrentamiento pasajero en las relaciones de la OLP con estos países; pero en los hechos, el enfriamiento ha sido bastante menor de lo que se suponía.

Las coincidencias de valores que mencionábamos, junto a la mentalidad y actitudes prepotentes e intransigentes de las autoridades israelíes contribuyeron a esto. El ejemplo de Valclav Havel es muy ilustrativo. Un personaje como él está bajo la influencia de diferentes factores. Su amor a la libertad le empuja a actuar contra las imposiciones del "centralismo democrático", que de algún modo en el Este promovía la ruptura de relaciones con Israel a raíz de la agresión de 1967. Además, existe la creencia pragmática de que las relaciones con Israel facilitarían la llegada de inversiones o préstamos de Occidente. Y por otro lado está la inspiración y el idealismo de Libertad y Democracia, como motivación vital de Havel y tantos otros como factor de coincidencia con Palestina. Durante su reciente visita a Israel, Havel tomó una iniciativa equilibrada entre sus necesidades pragmáticas y su idealismo, como mediar para facilitar un diálogo, en Praga, entre la OLP e Israel. La respuesta israelí fue demasiado arrogante: "Havel no tiene nada que ver o hacer en este asunto".

En lo personal, tengo la certeza de que nuestras ansias de libertad son un puente sólido de comunicación e identificación con los demás pueblos, y aspiro a que esto sea el condicionante de las relaciones internacionales de la OLP.

P.- ¿Las acciones de Abu Nidal ayudan o entorpecen las gestiones de Yassir Arafat?

R.- No comparto la formulación de esta pregunta, por cuanto da la impresión de que nuestra oposición al terrorismo de Abu-Nidal o de cualquier otro depende de una cuestión de oportunidad.

En primer lugar, a un pueblo al que le asiste tanta razón y justicia no le hace falta la razón de la fuerza y menos aún la violencia ciega del terrorismo. Libertad y democracia (a las que aspiramos y por las cuales luchamos) no pueden fundamentarse más que en el valor de la vida humana, y este valor no puede ser sometido a discriminaciones de ningún tipo. Pragmáticamente, ¿en qué puede beneficiar a nuestro pueblo la muerte de inocentes?

Estoy convencido de que la madurez alcanzada por nuestro pueblo en las tres últimas décadas ha sido suficientemente capaz como para crear este nuevo instrumento de lucha civil, como es la Intifada.

**Edgardo Alvarez
Jorge Vernieri**

BOLÍVIA, LA INFLACIÓ I L'ATUR

La història moderna de Bolívia comença després de la guerra del Chaco contra el Paraguai, a la dècada dels trenta. De resultes d'aquest conflicte, a la dècada dels quaranta es van originar les lluites cabdillistes i oligàrquiques en les quals els cops i els contracops se succeïen. L'any 1952, el Movimiento Nacionalista Revolucionario, aprofitant els moviments espontanis populars, va aglutinar la majoria de la població pagesa indígena i la classe minera i va assumir el govern de la nació.

Durant aquest govern constitucional es van implantar reformes importants, com ara la reforma agrària i la nacionalització de les mines, i es va crear l'exèrcit popular. Més tard es va anar frenant la revolució i es va crear altre cop l'exèrcit regular. En aquestes condicions, el general Barrientos fa el cop d'estat que va reiniciar el llarg període de cops militars.

Al setembre de 1982, gràcies a les pressions populars i a les denúncies internacionals, l'exèrcit es retira a les casernes i lliura el poder al Congrés escollit democràticament el 1980.

Bolívia ha estat i és un país dependent del gran capital estranger. Des del 1985 la política neoliberal que s'aplica a Bolívia ha permès controlar la inflació (taxa anual del 20%), però de la mateixa manera ha mantingut també l'atur. L'any 1988 la balança comercial presentava un dèficit de 200 milions de dòlars, i el creixement total va ser sols d'un 2%. L'any 1989 la situació va millorar, degut sobretot a la pujada de les cotitzacions de l'estany al mercat mundial.

Superfície:	1.098.581 km ²
Capital:	La Paz
Principals ciutats:	Santa Cruz Cochabamba Oruro Sucre Potosí Tarija
Idioma:	Castellà
Moneda:	bolivià
Forma d'Estat:	República, govern presidencialista.
Principals partits:	

Moviment Nacionalista Revolucionari
Acció Democràtica Nacionalista
Moviment d'Esquerra Revolucionària
Esquerra Unida

Demografia

Població	6.740.417 (estimació 1987)
Densitat	6,1 hab/km ²
Taxa natalitat (/..)	Rural 41,6 Urbà 44,3
Taxa mortalitat (/..)	Rural 12,1 Urbà 17,9
Mortalitat infantil	110 /.. (1985-90)
Esperança de vida	53 (1985-90)
Població urbana	5%
Població activa (1987)	1.673.820

Font: Estat del Món. Akal 1990

Moneda local

(bolivians per 1 US \$)

1985	1986	1987
0.440	1.922	2.055

Equivalents (1988)

US \$ 1 = 2400 bolivians

100 bolivians = 24.64 = \$ 41.67

Font: UN

Per molts anys Bolívia ha estat un líder productor de zinc, antimoni i wolfram, però el país és molt vulnerable als canvis de demanda del mercat. Per exemple, al 1984 tan sols la meitat del sector miner era operatiu. El mateix passa amb la producció de petroli i crús, abocada quasi totalment al consum interior.

El sector industrial és encara en estat embrió. La producció sempre ha estat pendent de la inestabilitat social i política del país. Els principals interlocutors comercials de Bolívia al 1987 eren Argentina, 14% de les importacions i 46% de les exportacions, els Estats Units, que abarca el 19% de les importacions i el 17% de les exportacions, i Brasil.

Les directrius econòmiques del pro-

grama del govern estan basades en una sèrie de dràstiques mesures anti-inflacionàries, incluent-hi devaluacions de la moneda, increment dels preus dels crús i mesures de control. La nova moneda, el bolivià, va ser instaurada al gener de 1987. Tot i que les mesures adoptades han rebut el recolçament del món financer internacional, les protestes i les vagues dels treballadors han continuat.

Educació

(1986)

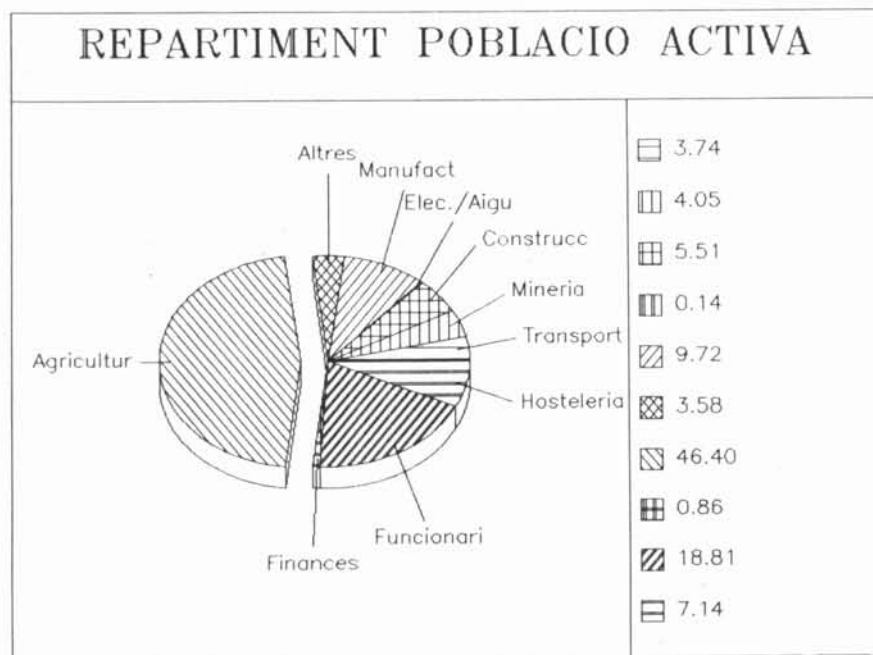
Tipus	Total
Primària	1.355.338
Pre-escolar	137.018
Bàsica	947.291
Intermitja	271.029
Mitja	206.405
Altres	18.551
Total	1.580.294
Analfabetisme (%)	25.8

Repartiment de la població activa

(Cens 1976)

Sectors	H	D	Total
Agricultura	604.078	88.971	693.049
Mineria	57.194	3.405	60.599
Manufactures	88.978	56.426	145.404
Elec. Aigua Gas	1.987	156	2.143
Construcció	81.918	529	82.447
Hosteleria	49.650	57.212	106.862

REPARTIMENT POBLACIO ACTIVA

Transports	54.250	1.722	55.972
Finances	10.627	2.314	12.941
Funcionariat	165.688		116.223
281.911			
Altres	44.963	8.637	53.600

Nota: Total Població activa 1986 (1.661.426)
Població activa 1987 (1.673.820)

Font: Year Book of Labour Statistics

Principals productes agrícoles (mls de tones)

Canya sucre	2.730
Patates	610
Blat de moro	497
Plàtans/bananes	450
Mandioca	425

Font: FAO. Production Yearbook

L'agricultura ocupa a la meitat de la població activa i contribueix en un 24% al producte interior brut. És tradicionalment de tipus intensiu i amb baixos nivells de productivitat. És més productiva a les terres baixes tropicals. Les patates i el blat de moro són els principals productes de consum interior.

Al 1984 es calculava que el 75% de totes les terres cultivades estaven dedicades a la producció de coca. Les campanyes -auspiciades pels Estats Units- per erradicar les plantacions il·legals de coca han fet augmentar l'atur rural, que trobava aquí un dels pocs recursos de subsistència.

Producció ramadera (milers de caps de bestiar)

Ovelles	8.440
Vaques	5.380
Cabres	2.290
Porcs	1.690

Font: FAO

Balança de pagaments (milions \$)

	1986	1987
Exportacions (fob)	545	470
Importacions (fob)	-596	-658
Balança comercial	-51	-188
Balança de bens i serveis	-484	-617
Balança per compte corrent	-384	-487

Font: FMI

El govern ha seguit fidel al seu programa de mesures d'austeritat. La inflació, com ja hem comentat, va poc a poc baixant, sota les vigilants directrius del Fons Monetari Internacional. Un nou programa per a revitalitzar l'economia va ser anunciat al juliol de 1987, i va rebre el recolçament del Banc Mundial.

El descontent amb les mesures restrictives governamentals es va reflexar a les eleccions municipals del desembre de 1987. La continuació va tenir lloc a les eleccions generals del maig de 1989, on el Moviment Nacionalista Revolucionari no va poder aconseguir la majoria absoluta, front els candidats

d'Acció Democràtica Nacionalista i el Moviment d'Esquerra Revolucionària. Els candidats secundaris van fomentar la confusió al panorama polític i, com a les municipals de 1985, tot es va decidir a una segona volta, on el partit guanyador va quedar fora del poder, tot gràcies a una aliança contranatura de les segona i tercera forces parlamentàries.

Pel que fa a Izquierda Unida, la seva cursa política és a llarg termini, tot esperant rentabilitzar la impopularitat creixent de la presència nord-americana al país, a més de les accions guerrilleres a la regió, que poden decantar la situació en el futur.

Principals interlocutors comercials (1987) (US \$ '000)

Importacions	Exportacions
Brasil	73.990
Argentina	259.886
USA	63.476
USA	96.077
Argentina	45.689
Regne Unit	61.004
Japó	30.598
RFA	33.416
Xile	23.252
Perú	24.036
RFA	20.428
Brasil	19.479

Font: FMI

Dades econòmiques

PIB (1987) milions \$	4150
Creixement anual	
1980-87	-2.7 %
1988	2.8 %
Deute extern (mils mll. \$)	3.93
Taxa inflació	22 %
Producció energia (1986)	4.83 (m TEC)
Consum energia (1986)	2.19 (m TEC)

Font: Estat del Món. Akal 1990.

Jaume Sardà

LA UNIÓ ALEMANYA I LA CEE

Tant la RFA com la RDA recorren actualment el camí cap a la seva unificació. Aquesta tindrà unes conseqüències que poden analitzar-se des de vessants diversos, encara que tots interrelacionats entre ells.

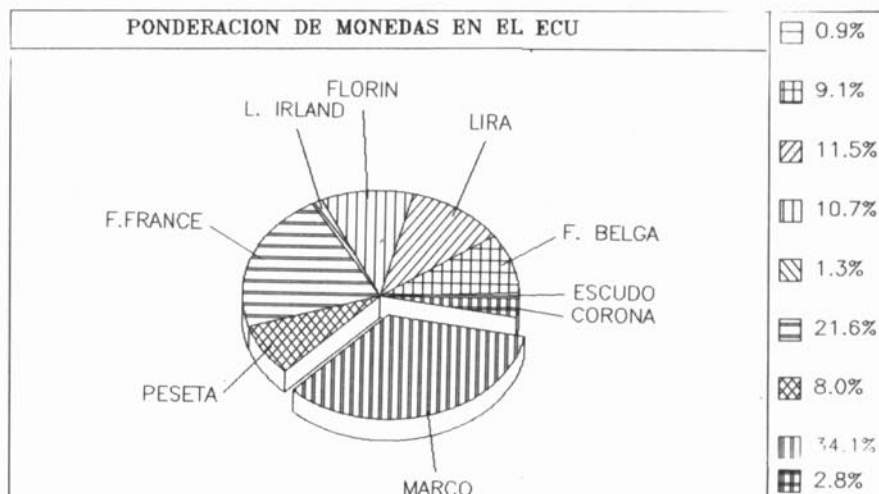
Per una banda hi ha les conseqüències a nivell mundial. L'alineament polític-militar de la nova nació és un debat encara sense resoldre: serà a l'OTAN o no? En cas afirmatiu, quines transformacions haurà de suportar aquesta aliança?. La futura nació es preveu que sigui una potència econòmica. Quin paper jugarà a escala internacional?. En el procés d'unificació incideixen altres nacions que tenen responsabilitat directa sobre territori alemany. El fòrum en el qual intervien aquestes nacions és la denominada conferència "quatre + dos" (les nacions aliades guanyadores de la II Guerra Mundial i les dues Alemanyes). La unificació és un fenomen més complex que la simple unió territorial de les dues Alemanyes. D'altra banda, hi ha les conseqüències a nivell europeu. La unificació planteja dubtes sobre la variació de fronteres interiors d'Europa. El litigi sobre el reconeixement de la frontera entre la RDA i Polònia encara durarà un cert temps. Un cop superada la idea de les dues Europes es planteja la redefinició d'un projecte d'Europa. Com serà el vell continent al segle XXI? Balcanitzat o integrat?

En darrer lloc tenim les conseqüències a nivell comunitari. La unificació provocarà de fet una ampliació de la Comunitat. Les institucions comunitàries així ho entenen i ho aproven. Però, com es portarà a terme aquesta ampliació?. La incorporació del territori de la RDA es realitzarà de forma ràpida sense necessitat de modificar els tractats i sense portar a terme difícils negociacions d'adhesió.

El més curiós del cas és que l'ampliació territorial comunitària no implica ja un augment dels estats membres. La variació de les fronteres d'un d'ells és la causa de l'ampliació de la Comunitat.

Integració per fases

Però la immersió de la RDA en l'àmbit comunitari ha de portar-se a terme d'una manera lenta per evitar les disfuncions d'ambdues parts. D'aquí que s'hagi articulat una integració per fases. La primera seria un **període interí d'adaptació** que començaria l'1 de juliol, moment de la unió monetària, econòmi-

ca i social de la RFA i la RDA -primer pas cap a la unificació total dels dos països-. La segona fase començaria en el moment de la unificació política de les dues Alemanyes, la data de la qual és encara imprecisa, tot i que es preveu que no sigui abans del 1992. En aquesta fase **transitòria** el territori de la RDA es beneficiarà de crèdits especials i ajuts regionals, i s'amotllarà paulatinament al funcionament comunitari. En acabar aquesta segona fase, de durada indeterminada, es produirà la darrera fase: **plena integració**.

La integració no serà un camí fàcil per a la RDA. L'acceptació de la dinàmica comunitària implica trencar amb uns costums econòmics acceptats al llarg de 45 anys. La inèrcia empresarial i laboral d'una economia centralitzada i planificada no s'adapta bé amb el funcionament capitalista.

A més, la RDA es troba amb que certs sectors encaixen malament en les polítiques comunitàries. On treballarà la flota de la RDA? Continuarà mantenint la seva activitat en les zones actuals, obligant a la Comunitat a contraure nous acords internacionals? O es produirà un nou repartiment de la Taxa Anyal de Captures prevista a la **Política Pesquera Comunitària**?. El sector agrari a la RDA no ofereix millors expectatives. En un moment en el qual la Comunitat vol revisar alguns punts de la seva **Política agrícola comuna**, la menor productivitat de l'agricultura de la RDA tindria com

a conseqüència per aquest país l'abandonament de certes activitats agrícoles o, en el millor dels casos, la seva substitució per altres conreus més rentables.

Al llarg de dècades el comerç de la RDA ha estat abocat cap als països de l'Est, i molt especialment cap a l'URSS. Una mica més del 30% dels obrers de la RDA realitzen la seva activitat en empreses vinculades amb l'economia soviètica.

El marc d'aquests intercanvis comercials ha estat el CAME. La acceptació per part de la RDA de la política comercial comunitària obligarà a aquest país a redefinir les relacions amb els seus antics socis. Al mateix temps, la competitivitat d'altres països comunitaris provocarà la reconversió d'uns quants sectors industrials de la RDA. L'atur és una amenaça a curt termini pels nous ciutadans comunitaris.

A part de les conseqüències que afecten directament a la RDA, l'adhesió provoca temors a certs països comunitaris. Les necessàries reformes a que tindrà que fer front la RDA necessiten fons econòmics, i els recursos de la Comunitat no són il·limitats. Per tant, serà necessari recórrer a una nova redistribució de les ajudes comunitàries. Les regions més perjudicades són les del vessant mediterrani, junt amb Irlanda. Tot i que la RFA s'esforça a dir que la incorporació de la RDA no implicarà una variació en la distribució de fons, aquestes regions preveuen que en un futur no molt llunyà

obtindran menys ajudes.

El paper de la RFA

La unificació alemanya convertirà a la RFA, o com es digui aquesta nació en un futur, en un gegant dins la Comunitat. El nou país comptarà amb una població de vuitanta milions de persones; amb una indústria forta, que ho serà encara més un cop superat el procés de reestructuració a la RDA; amb la possibilitat de convertir-se en el principal agent comercial als mercats de l'Europa de l'Est; i tindrà una moneda forta que

jugarà un paper molt important dins del Sistema Monetari Europeu (S.M.E.).

La unificació monetària que s'inicia l'1 de juliol, permetrà a la RFA absorbir sobirania de la RDA, al poder decidir el Bundesbank la política monetària de la RDA. El marc alemany, segons tots els especialistes, augmentarà la seva força en els mercats internacionals. De moment, més d'un país comunitari - Bèlgica, Luxemburg i Holanda- han decidit reduir en el Sistema Monetari Europeu la franja de fluctuació de paritats de les seves monedes front el marc.

El projecte de Unió Monetària Europea no pot passar per alt el fet que en el Sistema Monetari Europeu s'estigui donant un sistema de canvis fixes en torn al marc. Aquest reforçament del marc també pot restar efectivitat a l'intent de convertir a l'ECU en una moneda comunitària. O potser convertir a l'ECU en un pseudònim d'un marc que, en una nova redistribució dels percentatges de la cistella que componen aquesta moneda, seria encara més forta.

J. M. Celorio

DUBLÍN: UNA REDEFINICIÓ DE LA CEE

La 43ena Cimera del Consell Europeu passarà a la història comunitària, o potser mundial, per les decisions que s'han acordat. Els caps d'estat i de govern dels Dotze, reunits a Dublín els dies 25 i 26 de juny, varen decidir donar una empenta definitiva al projecte d'integració política. Anem cap a una Comunitat amb nous perfils i noves atribucions.

Quan a la Cimera de Madrid (1989) es va decidir posar en marxa la Unió Econòmica i Monetària, una important dosi d'escepticisme hi havia a l'ambient. Res feia pensar que la crisi dels refugiats alemanys orientals a les ambaixades de la RFA a Praga i Varsòvia seria el començament de la caiguda del règim comunista de la RDA. La velocitat en que s'han desenvolupat els aconteixements als països de l'Est, juntament amb la marxa frenètica cap a la unificació alemanya, han afectat directament els projectes comunitaris, aportant una bona injecció de dinamisme.

Un cop superat el sistema d'equilibri europeu sorgit de la II Guerra Mundial, i acceptada la unificació de les dues Alemanyes pels seus socis comunitaris, la Comunitat es trobava davant el dubte del seu futur. Estem veient la desvirtuació d'actors claus de l'escena internacional, tant en l'economia com en el camp militar: el Pacte de Varsòvia, la OTAN, el CAME, la EFTA, la CSCE..., tindran que redefinir els seus objectius. A l'escena internacional després d'una situació d'equilibri sempre n'hi ha una altra. Però entre aquests dos moments hi ha una època en la qual les nacions mouen les seves peces per a quedar

ben situades en el nou ordre polític internacional. Aquest període intermediari és en el qual estem ara, i la Comunitat està maniobrant per a poder jugar un paper més rellevant en el futur.

La Comunitat és una potència mundial en el terreny comercial i ja havia començat el procés per a profunditzar en la seva integració econòmica. La única cosa que podia fer davant la marxa dels aconteixements era reforçar la seva vessant política, assumint competències que potser deixarà de tenir la OTAN.

El projecte de Kohl i Mitterrand sobre la integració política en matèria de política exterior i de defensa, ja va ser estudiat a la cimera extraordinària de Dublín el 28 d'abril, i la seva aprovació es va deixar per a la present cimera.

L'articulació de la integració política es portarà a terme en una conferència intergovernamental, que començarà el 14 de desembre proper a Roma -un dia després de la inauguració de la conferència sobre la unió econòmica i monetària. Aquestes dues conferències prolongaran els seus debats al llarg de 1991, amb la clara intenció que les transformacions del Tractat de Roma allí negociades siguin ratificades pels parlaments nacionals al llarg de 1992, i entrin en vigor el 1993.

Encara que a grans trets es accepta pels socis comunitaris la necessitat de marxar en aquesta direcció, no tots estan d'acord en la velocitat i l'amplitud de les transformacions. La incorporació a la Comunitat implica una certa pèrdua de sobirania. La integració econòmica i política portaran encara una cessió més gran. Tots els països no accepten de

bon grat aquesta concessió: uns, com és el cas del Regne Unit, perquè són molt recelosos del control del seu futur; altres, com Portugal, Luxemburg i Holanda, perquè tenen por que la seva identitat nacional i capacitat de decisió es perdin en una Comunitat que no dominaran.

Una altra qüestió debatuda a la cimera de Dublín va ser la necessitat d'atorgar un salvavides econòmic a Mijail Gorbachov. Els països comunitaris tenen por que la dolenta situació econòmica soviètica pugui provocar una involució o un esclat social que freni el procés de canvis a l'est europeu. Aquesta ajuda a la URSS, que es concretarà a la cimera dels Set grans a Houston el mes de juliol, és defensada pels Dotze, amb matitzacions unes vegades (Regne Unit) i amb vehemència d'altres (França i RFA).

França i la República Federal d'Alemanya justifiquen l'ajuda com un recol·lament a la Perestroika, però en realitat hi han altres motius. En el cas de la RFA, Kohl està comprant la unificació de la RDA a la URSS. En el cas de França, Mitterrand vol una nació forta a l'est d'Alemanya que, en una hipotètica aliança, pugui equilibrar un excés "dirigisme" de la nova Alemanya a Europa.

Les transformacions a les quals la Comunitat farà front a partir de desembre, potser portin a la necessitat de canviar el nom de la CEE si la integració política es porta finalment a terme. En un termini breu de temps potser haurem de dir Comunitat Econòmica i Política Europea.

J. M. Celorio

obtidran menys ajudes.

El paper de la RFA

La unificació alemanya convertirà a la RFA, o com es digui aquesta nació en un futur, en un gegant dins la Comunitat. El nou país comptarà amb una població de vuitanta milions de persones; amb una indústria forta, que ho serà encara més un cop superat el procés de reestructuració a la RDA; amb la possibilitat de convertir-se en el principal agent comercial als mercats de l'Europa de l'Est; i tindrà una moneda forta que

jugarà un paper molt important dins del Sistema Monetari Europeu (S.M.E.).

La unificació monetària que s'inicia l'1 de juliol, permetrà a la RFA absorbir sobirania de la RDA, al poder decidir el Bundesbank la política monetària de la RDA. El marc alemany, segons tots els especialistes, augmentarà la seva força en els mercats internacionals. De moment, més d'un país comunitari - Bèlgica, Luxemburg i Holanda- han decidit reduir en el Sistema Monetari Europeu la franja de fluctuació de paritats de les seves monedes front el marc.

El projecte de Unió Monetària Europea no pot passar per alt el fet que en el Sistema Monetari Europeu s'estigui donant un sistema de canvis fixes en torn al marc. Aquest reforçament del marc també pot restar efectivitat a l'intent de convertir a l'ECU en una moneda comunitària. O potser convertir a l'ECU en un pseudònim d'un marc que, en una nova redistribució dels percentatges de la cistella que componen aquesta moneda, seria encara més forta.

J. M. Celorio

DUBLÍN: UNA REDEFINICIÓ DE LA CEE

La 43ena Cimera del Consell Europeu passarà a la història comunitària, o potser mundial, per les decisions que s'han acordat. Els caps d'estat i de govern dels Dotze, reunits a Dublín els dies 25 i 26 de juny, varen decidir donar una empenta definitiva al projecte d'integració política. Anem cap a una Comunitat amb nous perfils i noves atribucions.

Quan a la Cimera de Madrid (1989) es va decidir posar en marxa la Unió Econòmica i Monetària, una important dosi d'escepticisme hi havia a l'ambient. Res feia pensar que la crisi dels refugiats alemanys orientals a les ambaixades de la RFA a Praga i Varsòvia seria el començament de la caiguda del règim comunista de la RDA. La velocitat en que s'han desenvolupat els aconteixements als països de l'Est, juntament amb la marxa frenètica cap a la unificació alemanya, han afectat directament els projectes comunitaris, aportant una bona injecció de dinamisme.

Un cop superat el sistema d'equilibri europeu sorgit de la II Guerra Mundial, i acceptada la unificació de les dues Alemanyes pels seus socis comunitaris, la Comunitat es trobava davant el dubte del seu futur. Estem veient la desvirtuació d'actors claus de l'escena internacional, tant en l'economia com en el camp militar: el Pacte de Varsòvia, la OTAN, el CAME, la EFTA, la CSCE..., tindran que redefinir els seus objectius. A l'escena internacional després d'una situació d'equilibri sempre n'hi ha una altra. Però entre aquests dos moments hi ha una època en la qual les nacions mouen les seves peces per a quedar

ben situades en el nou ordre polític internacional. Aquest període intermediari és en el qual estem ara, i la Comunitat està maniobrant per a poder jugar un paper més rellevant en el futur.

La Comunitat és una potència mundial en el terreny comercial i ja havia començat el procés per a profunditzar en la seva integració econòmica. La única cosa que podia fer davant la marxa dels aconteixements era reforçar la seva vessant política, assumint competències que potser deixarà de tenir la OTAN.

El projecte de Kohl i Mitterrand sobre la integració política en matèria de política exterior i de defensa, ja va ser estudiat a la cimera extraordinària de Dublín el 28 d'abril, i la seva aprovació es va deixar per a la present cimera.

L'articulació de la integració política es portarà a terme en una conferència intergovernamental, que començarà el 14 de desembre proper a Roma -un dia després de la inauguració de la conferència sobre la unió econòmica i monetària. Aquestes dues conferències prolongaran els seus debats al llarg de 1991, amb la clara intenció que les transformacions del Tractat de Roma allí negociades siguin ratificades pels parlaments nacionals al llarg de 1992, i entrin en vigor el 1993.

Encara que a grans trets es accepta pels socis comunitaris la necessitat de marxar en aquesta direcció, no tots estan d'acord en la velocitat i l'amplitud de les transformacions. La incorporació a la Comunitat implica una certa pèrdua de sobirania. La integració econòmica i política portaran encara una cessió més gran. Tots els països no accepten de

bon grat aquesta concessió: uns, com és el cas del Regne Unit, perquè són molt recelosos del control del seu futur; altres, com Portugal, Luxemburg i Holanda, perquè tenen por que la seva identitat nacional i capacitat de decisió es perdin en una Comunitat que no dominaran.

Una altra qüestió debatuda a la cimera de Dublín va ser la necessitat d'atorgar un salvavides econòmic a Mijail Gorbachov. Els països comunitaris tenen por que la dolenta situació econòmica soviètica pugui provocar una involució o un esclat social que freni el procés de canvis a l'est europeu. Aquesta ajuda a la URSS, que es concretarà a la cimera dels Set grans a Houston el mes de juliol, és defensada pels Dotze, amb matitzacions unes vegades (Regne Unit) i amb vehemència d'altres (França i RFA).

França i la República Federal d'Alemanya justifiquen l'ajuda com un recolçament a la Perestroika, però en realitat hi han altres motius. En el cas de la RFA, Kohl està comprant la unificació de la RDA a la URSS. En el cas de França, Mitterrand vol una nació forta a l'est d'Alemanya que, en una hipotètica aliança, pugui equilibrar un excés "dirigisme" de la nova Alemanya a Europa.

Les transformacions a les quals la Comunitat farà front a partir de desembre, potser portin a la necessitat de canviar el nom de la CEE si la integració política es porta finalment a terme. En un termini breu de temps potser haurem de dir Comunitat Econòmica i Política Europea.

J. M. Celorio

TXECOSLOVÀQUIA: L'ESPERIT DE CARTA

A diferència d'altres països de l'Est europeu, Txecoslovàquia manté una tradició democràtica des que al 1918 Garrigue Masaryk va fundar la República. Els darrers anys va ser el Moviment Carta 77 el que va aglutinar als lluitadors per la llibertat, i va donar origen al Fòrum Cívic -a Eslovàquia, Associació contra la Violència-, majoria guanyadora (48%) als darrers comicis, i que dirigirà al país el proper període constituent.

També va ser el gestor de la Revolució de Vellut que va fer caure al règim del PC txec encapçalat per Milos Jakes, i de les seves files va sortir Valclav Havel, el popular dramaturg i president actual.

Els comunistes varen quedar segons -ni ho esperaven- amb un 12,7%, i la Unió Crtisiano Demòcrata tercera amb un 12,3% -un fracàs tenint en compte els partits germans de la RDA o d'Hongria-, i l'impuls que s'esperava de la visita del Papa a l'abril.

Els autonomistes de Moravia varen obtenir el 5,5%, els nacionalistes eslovacs el 3,7%, i la resta de partits es van repartir el 17,8% restant, encara que cap supera el 5%. La participació va ser d'un 96%.

Les primeres mesures a prendre pel nou govern seran la desnacionalització d'empreses de l'Estat, la reforma dels preus i la convertibilitat interna de la moneda; les dues darreres entraran en vigor l'1 de gener.

COLÒMBIA: POQUES ESPERANÇES PER A COLÒMBIA

La campanya electoral va ser sagnant. Tots els partits varen tenir morts, tres d'ells candidats presidencials, uns quants precandidats, milers de dirigents partidistes (1045 tan sols de la Unió Patriòtica), i centenars de ciutadans. La guerra va sorgir quan el govern colombià va cedir a les pressions nord-americanes per a extraditar els narcotraficants com a delinqüents internacionals.

Finalment, el 27 de maig va guanyar, amb el 47'5% dels vots, el candidat del

PERÚ: EL JAPONES FINALITZA LA NOVEL·LA

Fa set mesos, un animador de televisió va ser escollit alcalde de Lima. Fa un mes, la lluita per la presidència va acabar en un enfrontament entre un novel·lista abanderat dels grans empresaris, del Fons Monetari Internacional i l'Església Catòlica (un 38%), i un "xineta" recolzat per l'evangelisme, enginyer i professor universitari, fins ara desconegut pels mitjans de comunicació internacionals, (que es va atansar a un 60%).

Actualment, el 70% dels peruans suporta un estat de màxima pobresa (el nivell de misèria ja abarca el 40% de la població), hi ha més del 3000% d'inflació anual, 7'5 milions de persones varen perdre el 60% del valor dels seus ingressos, i el PBI aquest any creixerà tan sols un 0'2%.

Mentrestant, el més gran creixement

CONTINUITAT EN ROMANIA

El Front de Salvació Nacional, al poder des de la caiguda de Ceausescu, va obtenir la victòria (66% dels vots) a les eleccions de Romania el passat 20 de maig.

Els partits de l'oposició van denunciar centenars de casos d'intimidació, amenaces i expulsions massives dels seus representants. Els observadors

i desenvolupament correspon a un altre moviment d'il·luminats enriquit amb els impostos cobrats al narcotràfic, que també s'evidencia com a molt més místic que polític: Sendero Luminoso.

Vargas Llosa va arribar a celebrar per endavant el que creia un triomf indiscutible, liderant una campanya "a la polaca" contra el "socialisme col·lectivista i estatitzant" d'un Alan García que no va poder amb les conseqüències de rebel·lar-se contra el FMI i nacionalitzar la banca (el deute extern supera els 20.000 milions de dòlars), i que va arrossegar en la seva caiguda a l'APRA i a tota l'esquerra, a la fi votants de Fujimori.

Finalment, la primera volta va ser per a Vargas Llosa com la pitada de l'àrbitre d'un partit a punt de perdre's. La segona ja el va retornar definitivament al seu autoexili europeu com a literat. L'excel·lent "sprint" de Fujimori en poc més de dos mesos sembla demostrar que s'espera menys d'un ajustament econòmic que de la ma de Déu, invocada per un japonès amb sensibilitat social, "honrat, treballador i tecnològic".

internacionals han reconegut que, en termes generals, els comicis havien estat vàlids.

El partit Nacional-Liberal (principal força de l'oposició) va obtenir el 10%; els ecologistes el 5%, i el Partit Nacional Campesino, el 4%.

L'escalada d'incidents entre estudiants, intel·lectuals i professionals (anticomunistes que denunciaven frau electoral) amb la policia, l'exèrcit i els miners de la vall de Jui, crean una inestabilitat enorme.

govern segons les quals el 70% de la població ho vol així, sempre i quan això servis per posar fi a les matances.

El nou govern tampoc podrà esquivar la convocatòria de l'Assemblea Constituent, un desig expressat pel vot del 89% de la població, que diposita en la transformació de l'Estat les ajornades esperances de canvi.

El M-19 va ser votat per 739.320 electors, quantitat mai aconseguida per una organització d'esquerres a Colòmbia. Antonio Navarro, el seu abanderat després de l'assassinat de Carlos Pizarro, va comptar amb els vots de la 'castigada' Unió Patriòtica de Bernardo Jaramillo, i sembla convertir-se en l'única opció front l'alternància liberal-conservadora existent des de 1957.

YASIR ARAFAT

Rahman Rauf-Arafat al Koudwa al Hussein, més conegut per Yasir Arafat, o pel seu nom de guerra, Abu Ammar, neix el desembre de 1929 a Jerusalem -segons la biografia oficial-, però és més probable que fós a Gaza o a El Caire.

Amb menys de vint anys Arafat ja era el cap d'una petita organització guerrillera a Gaza, ciutat que abandonarà al 1950 per anar a estudiar enginyeria a El Caire. Aquí va militar a la Confraternitat dels Germans Musulmans i va presidir la Unió d'Estudiants Palestins, abans de participar -al 1956, a Suez- en la segona guerra àrab-israelí. Més tard, Arafat va tenir que emigrar a Kuwait, ja que a l'Egipte era buscat per la seva militància integrista. A Kuwait convoca als seus amics palestins de El Caire i funda -som al 1959- el moviment clandestí Al Fatah, ultranacionalista i d'inspiració religiosa integrista. La branca militar d'aquesta organització - As Assifa- comença el 1964 accions contra l'Estat d'Israel. Això no agrada als governs àrabs, i Arafat és detingut a Damasco i Beirut.

Al acabar la Guerra dels Sis Dies, al 1967, penetra clandestinament a Cisjordania, on començarà a organitzar operacions guerrilleres. Al Fatah ingressa aquest mateix any a la OLP, i Yasir Arafat és escollit ja president del comitè executiu de la central palestina.

A l'octubre de 1974 la OLP aconsegueix un important èxit diplomàtic, al ser reconeguda per la cimera de caps d'Estats Àrabs a Rabat com a "únic representant legal del poble palestí". Un mes més tard, Yasir Arafat és convidat per l'ONU, on pronuncia el discurs d'obertura de l'Assemblea General i confirma la seva voluntat negociadora. El líder palestí és ara un representant de la línia moderada oposat a que la central palestina es defineixi ideològicament.

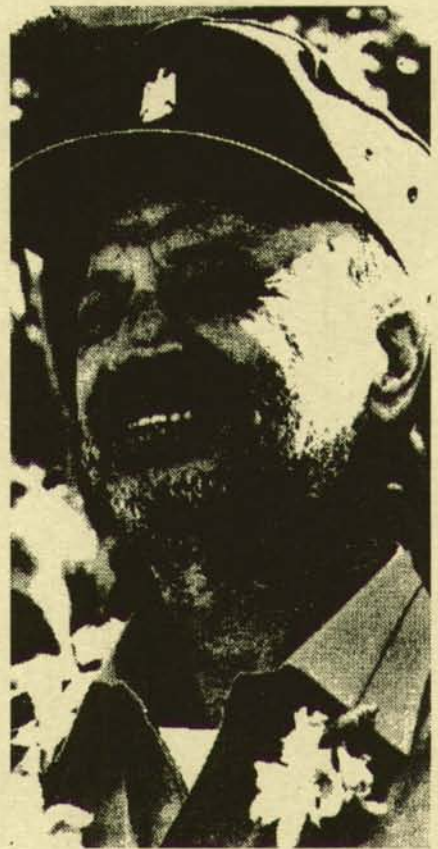
La guerra civil libanesa, a partir de

1975, en la que participa enfrontant-se a les milícies cristianes, distreu a la OLP de la seva ofensiva diplomàtica. Ja al 1977 Arafat entrega al president Carter un memoràndum pel qual la OLP es compromet a renunciar a la lluita armada i a reconèixer a Israel, a canvi d'un Estat palestí a Cisjordania i Gaza. Els acords de Camp David trenquen la voluntat negociadora de la OLP i s'intensifiquen les accions guerrilleres a Israel, que a la llarga portaran a la gran invasió israelí del Líban, al juny de 1982.

Al 1988, ja després del recordat setge i la fugida dels fedayin de Beirut cap a un èxode desconegut, Arafat confirma davant l'Assemblea de l'ONU, reunida a Ginebra, els importants canvis adoptats per la OLP a la reunió d'Alger, on es va prendre la decisió de reconèixer a Israel, condemnar el terrorisme i acceptar les resolucions 242 i 338 de les Nacions Unides com a base per a la solució del problema palestí.

Yasir Arafat, que al llarg de la seva vida ha patit més d'un atemptat, ha sabut sortejar les contradiccions palestines. Quan Arafat va tenir que fugir de Trípoli asediat per tropes al servei de Siria tothom parlava de la fi del gran líder. Res més llunyà de la realitat. L'actual estratègia d'Arafat és concentrar-se quasi exclusivament en la gestió política. L'abanderat ahir del radicalisme àrab d'esquerres és avui un polític que defensa idees moderades, que alguns qualifiquen fins i tot de conservadores.

Lluny queda en el temps quan el gran polític austríac Bruno Kreisky presentava en societat al desconegut aleshores líder palestí, allà cap el 1979. L'Arafat d'avui no és el cap d'un partit, d'esquerra o de dretes. Ell se sent representant d'un Estat Palestí, i el seu objectiu és crear aquest Estat i un corrent internacional favorable en aquest sentit. Aquesta posició, fins i tot tenint les condicions

més favorables, sols és imaginable a molt llarg termini. Arafat ha optat per una política que exigeix moderació i paciència, conceptes que no sempre han estat ben acceptats per certs sectors palestins més abocats cap el radicalisme.

Aquesta és la via que sempre ha defensat l'Organització de les Nacions Unides. Arafat sembla haver erradicat de la OLP a les faccions violentes i ha optat de forma clara per unes negociacions internacionals i de diàleg amb Israel, per aconseguir per al poble palestí un Estat propi als territoris ocupats.

Jaume Sardà

RESOLUCIÓN 242 DEL CONSEJO DE SEGURIDAD DE LA ONU

Aprobada unánimemente el 22/XI/67, sobre la retirada de las fuerzas armadas israelíes de los territorios que ocuparon en Octubre de 1967.

El texto de la Resolución es como sigue:

El Consejo de Seguridad

Expresando su constante preocupación por la grave situación en el Oriente Medio,

Insistiendo en la inadmisibilidad de la adquisición de territorios por medios de la guerra y en la necesidad de trabajar por una paz justa y duradera, en la que todos los Estados de la zona puedan vivir con seguridad.

Insistiendo además en que todos los Estados Miembros, al aceptar la Carta de la NU, han contraído el compromiso de actuar de conformidad con el artículo 2 de la Carta,

1) Afirma que el acatamiento de los principios de la Carta requiere que se establezca una paz justa y duradera en el Oriente Medio, la cual incluya la aplicación de los dos principios siguientes:

i) Retirada de las fuerzas armadas israelíes de los territorios que ocuparon durante el reciente conflicto;

ii) Terminación de todas las situaciones de beligerancia o alegatos de subsistencia, y respeto y reconocimiento de la

soberanía, integridad territorial e independencia política de todos los estados de la zona y de su derecho a vivir en paz dentro de fronteras seguras y reconocidas y libres de amenazas o actos de fuerza;

2) Afirma además la necesidad de:

a) Garantizar la libertad de navegación por las vías internacionales de navegación de la zona;

b) Lograr una solución justa del problema de los refugiados;

c) Garantizar la inviolabilidad territorial e independencia política de todos los Estados de la zona, adoptando medidas que incluyan la creación de zonas desmilitarizadas;

3) Pide al Secretario General que designe un Representante Especial que se dirija al Oriente Medio, para establecer y mantener contactos con los Estados interesados a fin de promover un acuerdo y de ayudar en los esfuerzos para lograr una solución pacífica y aceptable, de acuerdo con las disposiciones y principios de la presente Resolución;

4) Pide al Secretario General que informe lo antes posible al Consejo de Seguridad sobre el progreso de los esfuerzos del Representante Especial.